

**Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка**

**Тетяна Калинюк
Тетяна Боднарчук**

**Педагогічна практика
у системі підготовки
вчителя німецької мови
(другий (магістерський)
рівень вищої освіти)**

**Кам'янець-Подільський
2021**

УДК 378.147:[37.011.3-051:811.112](075.8)

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
факультету іноземної філології
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана
Огієнка (протокол № 2 від 11 лютого 2021 року)

Рецензенти:

Главацька О. І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Ліпман О. В., вчитель німецької мови Кам'янець-Подільського ліцею І-ІІІ ступенів «Славутинка» Хмельницької обласної ради, вчитель-методист

Педагогічна практика у системі підготовки вчителя німецької мови (другий (магістерський) рівень вищої освіти): навчально-методичний посібник. / укладачі Калинюк Т. В., Боднарчук Т. В. Кам'янець-Подільський : ФОП Гордукова І. Є., 2021. 84 с.

Посібник містить наскрізну програму, завдання і методичні рекомендації до організації та проведення практики здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 *Середня освіта (Мова і література (німецька))*, а також корисну та цікаву інформацію, яка допоможе сформувати у майбутніх учителів німецької мови професійні компетентності.

З М І С Т

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИК, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПОВИННІ БУТИ СФОРМОВАНІ У ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ КОЖНОГО ВИДУ ПРАКТИК	7
2. СТРУКТУРА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	10
3. БАЗИ ПРАКТИК	10
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК	11
4.1 Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня	11
4.2 Виробнича педагогічна асистентська практика	14
5. ЗМІСТ ПРАКТИКИ	19
5.1 Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня	19
5.2 Виробнича педагогічна асистентська практика	20
6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	22
7. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ	22
7.1 Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня	22
7.2 Виробнича педагогічна асистентська практика	23
7.3 Рекомендації до оформлення звітної документації	24

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTI КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	25
9. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ	30
10. ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	32
11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	34

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІІІ СТУПЕНЯ	38
ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81

ВСТУП

Однією з найефективніших форм практичної діяльності майбутнього вчителя є педагогічна практика. Володіння вчителями новітніми ефективними методиками, які розвивають компетентності та зберігають мотивацію учнів до навчання – одне з основних завдань підготовки вчителя.

Наскрізна педагогічна практика є складовою частиною освітньо-професійної програми і навчального плану та однією з найважливіших умов з підготовки висококваліфікованих компетентних фахівців - вчителів німецької, англійської мов та зарубіжної літератури. Відповідно до зростаючих потреб суспільства фахівець-філолог повинен досконало володіти предметом, мати високий рівень професійної практичної підготовки, ерудиції, ефективно застосовувати набуті знання та навички в роботі та постійно працювати над підвищенням своєї майстерності й загальної культури.

Наскрізна програма практики – основний навчально-методичний документ, що регламентує мету, зміст, послідовність і терміни проведення практик, підведення їх підсумків і містить рекомендації щодо видів, форм і методів підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (німецька)* галузі знань *01 Освіта / Педагогіка* денної / заочної форми навчання за освітньо-професійною програмою *Середня освіта (Німецька мова і зарубіжна література)*.

Наскрізна програма укладена відповідно до таких документів:

- Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами) (затверджене вченою радою К-ПНУ імені Івана Огієнка 26.02.2020 р., протокол № 2, введений в дію наказом в.о. ректора № 25-ОД від 26.02.2020).

- Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (затверджене вченою радою К-ПНУ імені Івана Огієнка

30.05.2018 р., протокол № 5, введений в дію наказом ректора № 62-ОД від 30.08.2018).

- Освітньо-професійна програма та навчальний план підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (німецька) денної / заочної форми навчання галузі знань 01 Освіта/Педагогіка*.

- Накази та листи Міністерства освіти і науки України щодо організації та проведення практики здобувачів.

- Накази та розпорядження по Кам'янець-Подільському національному університету імені Івана Огієнка щодо організації та проведення практики здобувачів.

- Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23.12.2020 року.

- Концепція розвитку педагогічної освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 1 липня 2018 р. № 776

РОЗДІЛ 1

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИК, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПОВИННІ БУТИ СФОРМОВАНІ У ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ КОЖНОГО ВИДУ ПРАКТИК

Практична підготовка здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістр спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (німецька))* галузі знань *01 Освіта/ Педагогіка* має на меті забезпечення набуття здобувачами вищої освіти досвіду практичної педагогічної діяльності, формування компетентності майбутнього фахівця – учителя-філолога, удосконалення практичних навичок і вмінь за фахом для прийняття самостійних рішень в умовах професійної діяльності, становлення професійної спрямованості майбутнього педагога.

Завдання практичної підготовки – формування інтегральних, загальних і спеціальних (фахових, предметних) *компетентностей*, а саме:

Інтегральна компетентність: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філології, педагогіки, психології вищої школи та професійної діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- Знання та розуміння теоретичних засад і актуальних проблем та реалізації інноваційних технологій з педагогіки та психології вищої школи.
- Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.
- Здатність до адаптації та практичних дій у нових і невизначених ситуаціях навчально-педагогічного процесу.
- Вміння виявляти та вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення в умовах динамічних інформаційних змін.
- Володіння інноваційними технологіями в галузі освіти.
- Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.
- Здатність до навчально-наукової діяльності у ситуаціях мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність реалізувати комунікативно-навчальну, виховну, розвивальну, освітню, гностичну, конструктивно-планувальну, організаторську функції у процесі навчання німецької мови у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- здатність до формування навчальних умінь учнів закладів загальної середньої освіти і здобувачів закладів вищої освіти в оволодінні іншомовною, мовленнєвою, соціокультурною та стратегічною компетентностями;
- здатність до аналізу складних явищ зарубіжної літератури в процесі її навчання у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- здатність розуміти та використовувати мову, що вивчається в усній та письмовій формах для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах діяльності;

- здатність до застосування психофізіологічних механізмів сприйняття усного та писемного німецького та англійського мовлення при роботі з різножанровими та різностильовими текстами;

- закріплення, поглиблення, інтегрування теоретичних знань у процесі їх практичного використання для вирішення конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань у профільній середній школі;

- здатність визначати та аналізувати особливості граматичної форми, значення та вживання мовних одиниць, зіставляти лексико-граматичні явища іноземної мови з їх еквівалентами у рідній мові;

- здатність реалізувати комунікативно-навчальну, виховну, розвивальну, освітню, гностичну, конструктивно-планувальну, організаторську функції у процесі навчання англійської мови у закладах загальної середньої освіти.

За результатами проходження практики здобувач повинен:

- знати специфіку роботи науково-педагогічного працівника у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;

- критично оцінювати власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення;

- володіти основами теорії формування комунікативної компетентності учнів та здобувачів на уроках і практичних заняттях з німецької мови;

- застосовувати знання методики навчання зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;

- застосовувати знання німецької мови у чотирьох видах мовленнєвої діяльності; адаптувати своє мовлення до конкретних умов та ступеня навчання.

2. СТРУКТУРА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Навчальним планом спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка передбачені такі види практик:

№ з/п	Шифр за навч. планом	Курс	Семестр	Назва практики	К-сть кредитів / годин	Тривалість	Форма контролю
1.	ПП 07.01	1	2	Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня	6/180	4 тижні	Диференційований залік
2.	ПП 07.02	2	3	Виробнича педагогічна асистентська практика	4,5/135	3 тижні	Диференційований залік
Всього практики					10,5/315	7 тижнів	

3. БАЗИ ПРАКТИК

Визначення баз практики здійснюється на основі прямих договорів. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, за погодженням з керівництвом університету (факультету), обирати для себе базу практики і пропонувати її.

Базою **Виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня** є заклади загальної середньої освіти III ступеня міста Кам'янець-Подільського та інших міст та сіл України, які володіють достатньою методичною базою для того, щоб

забезпечити якісну підготовку фахівців за профілем, і таким чином відповідають програмним вимогам практики. Для здійснення безпосереднього науково-методичного керівництва та консультування для кожного здобувача вищої освіти призначаються досвідчені науково-педагогічні працівники кафедри німецької мови.

Базою *Виробничої педагогічної асистентської практики* здобувачів є кафедра німецької мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, а також факультети інших ЗВО III-IV рівнів акредитації, які здійснюють підготовку викладачів німецької мови та зарубіжної літератури. Кафедра німецької мови володіє достатньою методичною базою для того, щоб забезпечити якісну підготовку фахівців за профілем, і таким чином відповідає програмним вимогам практики. Загальне керівництво практикою магістрантів здійснює завідувач кафедри. Для здійснення безпосереднього науково-методичного керівництва та консультування для кожного магістранта призначається досвідчений викладач, доцент кафедри німецької мови.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

4.1 Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня

Завдання *Виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня* реалізуються у три етапи: 1-й – організаційний, 2-й – основний, 3-й – підсумковий.

Організаційний етап

1. ***Настановча конференція.*** Участь у настановчій конференції здобувачів освітнього ступеня «магістр» факультету іноземної філології; одержання направлень для проходження практики, настанов щодо її організації, ознайомлення з закладом загальної середньої освіти та класами, у яких виконуватимуться обов'язки вчителя німецької та англійської мов і зарубіжної літератури.

2. **Вивчення основної документації.** Ознайомлення з діяльністю бази практики, специфікою організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти, нормативними документами, які регламентують його роботу (класний журнал, розклад уроків, календарно-тематичний план учителів німецької та англійської мов і зарубіжної літератури тощо).

3. **Складання індивідуального плану практики.** Складання індивідуального плану Виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня відповідно до змісту робочої програми Виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня (навчально-виховна, організаційна та науково-дослідницька робота) та узгодження його з керівниками практики. Індивідуальний план затверджується керівниками практики до кінця першого тижня проходження практики.

4. **Узгодження** з керівниками практики від кафедр розкладу консультацій.

Основний етап

Німецька мова

1. **Спостереження та аналіз.** Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти III ступеня (уроки німецької мови та позакласні заходи).

Уроки, які відвідують практиканти, узгоджуються з учителями та керівниками практики від кафедри. В обов'язковому порядку здобувач вищої освіти повинен відвідувати уроки вчителя німецької мови колег-практикантів та проаналізувати 1 урок колеги-практиканта.

2. **Розробка та проведення уроків.** Самостійна розробка та проведення уроків німецької мови відповідно до розкладу уроків.

Здобувач-практикант має провести не менше 4-х уроків німецької мови згідно розкладу уроків у закріпленому за ним класі у присутності вчителя або методиста (здобувача допускають до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку,

підписаного вчителем або методистом) та розробити конспект і провести не менше 1 позакласного заходу з німецької мови. Плани уроків та позакласного заходу разом із навчально-методичними матеріалами додаються до звіту з практики. Конспекти уроків та позакласних заходів подаються на перевірку керівнику практики не пізніше, як за два дні до їх проведення. У щоденнику практики мають бути записи про відвідані та проведені заняття.

3. *Виготовлення роздаткового матеріалу та унаочнення.* Розробка тестів або завдань на уроки німецької мови із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

4. *Взаємовідвідування.* Здобувач має відвідати уроки, що проводять здобувачі-практиканти, та брати участь в їх аналізі; відвідати позакласні заходи з німецької мови, які проводять практиканти, і взяти участь в їх аналізі.

Англійська мова

1. ***Розробка та проведення уроків*** англійської мови (за розкладом, але не менше *трьох*).

2. ***Відвідування та аналіз уроків*** англійської мови, які проводяться здобувачами-практикантами.

Зарубіжна література

1. ***Відвідування уроків*** зарубіжної літератури у 10-11 класах, їх аналіз (разом з керівниками та самостійно).

2. ***Проведення*** уроків зарубіжної літератури (за розкладом, але не менше *трьох*).

3. ***Проведення позаурочного заходу*** із зарубіжної літератури.

4. ***Проведення анкетування*** з виявлення читацьких інтересів учнів.

Педагогіка

1. ***Ведення*** щоденника практики.

2. ***Підготовка та проведення*** виховного заходу.

Психологія

1. *Підготовка* матеріалів до проведення психодіагностики.
2. *Аналіз* результатів та оформлення звіту.

Підсумковий етап

1. *Оформлення звітної документації.* Оформлення та подання керівникам практики на перевірку звітної документації:

- індивідуальний план здобувача, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї;

- щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних здобувачем робіт (за особистим підписом) та всі проведені і відвідані уроки німецької та англійської мов і зарубіжної літератури (за підписом керівників практики);

- конспекти всіх проведених практикантом уроків, включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівником практики;

- аналіз уроків німецької та англійської мов і зарубіжної літератури, проведених колегами-практикантами;

- конспекти позакласних заходів з доданням фото- / відеозвітом;

- звіт з практики за особистим підписом практиканта;

2. *Участь у підсумковій конференції:*

– захист Виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня у комісії.

4.2 Виробнича педагогічна асистентська практика

Завдання *Виробничої педагогічної асистентської практики* реалізуються у три етапи: 1-й – організаційний, 2-й – основний, 3-й – підсумковий.

Організаційний етап	Настановча конференція	<i>1. Участь у настановчій конференції факультету іноземної філології для здобувачів освітнього</i>
----------------------------	-------------------------------	---

	<p>Вивчення основної документації</p> <p>Складання індивідуального плану практики</p>	<p>ступеня «магістр»; проходження інструктажу з техніки безпеки; одержання направлень для проходження практики, настанов щодо її організації, визначення академічної групи, в якій виконуватимуться обов'язки куратора.</p> <p>2. Ознайомлення з діяльністю бази практики, специфікою організації освітнього процесу у ЗВО, основними документами, які регламентують його роботу, з освітніми стандартами (за наявності).</p> <p>3. Складання індивідуального плану виробничої педагогічної асистентської практики відповідно до змісту програми Виробничої педагогічної асистентської практики (навчально-методична, організаційна та наукова робота).</p> <p>У тексті плану мають бути чітко визначені:</p> <ul style="list-style-type: none"> - назви дисциплін, теми занять, які має розробити і провести здобувач
--	---	---

		<p>освітнього ступеня «магістр», вказані курс, група, дата їх проведення;</p> <ul style="list-style-type: none"> - прізвища викладачів, заняття яких планує відвідати практикант з метою спостереження та аналізу, вивчення досвіду роботи, їх теми, дати відвідування; - дата і тема проведення виховного заходу зі здобувачами вищої освіти; - участь магістранта в наукових заходах. <p>Індивідуальний план затверджується керівником практики до кінця першого тижня проходження практики.</p> <p>4. Узгодження з керівником днів консультацій.</p>
<p>Основний етап</p>	<p>Спостереження та аналіз</p>	<p>1. <i>Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у ЗВО (лекції та практичні заняття).</i></p> <p>Дисципліни і форми занять в межах бакалаврату, які є об'єктом спостережень практикантів, узгоджуються з керівником практики.</p> <p>В обов'язковому порядку здобувач</p>

	<p style="text-align: center;">Розробка та проведення навчальних занять</p> <p style="text-align: center;">Взаємовідвідування</p> <p style="text-align: center;">Виховна робота</p>	<p>повинен відвідати чотири різних за формою заняття (лекційне та практичне).</p> <p>2. <i>Самостійна розробка та проведення лекційних і практичних занять відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.</i></p> <p>Здобувач має провести: 2 практичних та 2 лекційних заняття.</p> <p>Тексти лекцій, плани-конспекти практичних занять разом із навчально-методичними матеріалами додаються до звіту з Виробничої педагогічної асистентської практики.</p> <p>Плани-конспекти занять подаються на перевірку керівнику практики не пізніше, як за два дні до їх проведення. У щоденнику практики повинні бути записи про відвідані та проведені заняття.</p> <p>3. <i>Розробка тестових завдань з фахових дисциплін.</i></p> <p>4. <i>Взаємовідвідування занять (не менше трьох занять);</i></p> <p>5. <i>Виконання обов'язків</i></p>
--	--	---

	Наукова робота	<p>куратора (наставника) академічної групи</p> <p>6. Участь у кафедральних та факультетських заходах виховного характеру.</p> <p>7. Підготовка наукової доповіді за матеріалами здійснюваного дослідження.</p> <p>8. Підготовка наукової статті за темою дослідження.</p>
Підсумковий етап	Оформлення звітної документації	<p>1. Оформлення та подання керівникам практики на перевірку звітної документації:</p> <p><u>-індивідуальний план здобувача</u>, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї;</p> <p>- <u>щоденник практики</u>, в якому зафіксовано всі види виконаних здобувачем робіт (за особистим підписом) та всі проведені (не менше 4) і відвідані заняття (не менше 4) (за підписом керівника, відповідального викладача і т.д.)</p> <p>- <u>конспекти</u> всіх проведених практикантом занять (не менше 4), включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та</p>

	<p style="text-align: center;">Участь у підсумковій конференції</p>	<p>оцінені керівником практики;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>самоаналіз</u> 1 проведеного заняття; - <u>аналіз</u> 1 заняття, проведеного колегою-практикантом; - <u>конспект виховного заходу</u> з доданим фото-/відеозвітом; - <u>звіт з практики</u> за особистим підписом практиканта; <p>2. <i>Захист Виробничої педагогічної асистентської практики у комісії.</i></p> <p>3. <i>Підсумкова конференція з виробничої педагогічної асистентської практики.</i></p>
--	--	--

Керівник практики встановлює дні консультацій на кафедрі для попередньої перевірки конспектів здобувачів-практикантів. Присутність на звітній конференції є обов'язковою, бажано надавати фото- та відеоматеріали як додаток до звітної документації.

5. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

5.1 Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня

Виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти III ступеня складається з трьох змістових модулів:

I змістовий модуль - навчально-методична робота

1. Вивчення й аналіз основних нормативних документів, що регламентують роботу бази практики.

2. Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти III ступеня.

3. Розробка та проведення уроків німецької, англійської мов та зарубіжної літератури у 10-11 класах закладів загальної середньої освіти.

4. Розробка тестових завдань та завдань з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

II змістовий модуль - організаційна робота

1. Реалізація виховного потенціалу освітнього матеріалу під час проведення уроків.

2. Виконання під час практики обов'язків класного керівника.

3. Розробка та проведення позакласних заходів з німецької мови і зарубіжної літератури.

4. Участь у настановчій та підсумковій конференціях на факультеті іноземної філології з Виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня.

5. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

III змістовий модуль – дослідницька робота

1. Вивчення наукової методичної літератури з обраної теми дослідження.

2. Узагальнення досвіду навчання німецької і англійської мов та зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти III ступеня.

3. Проведення наукового спостереження, вивчення досвіду, проведення елементів експериментального дослідження за темою кваліфікаційної роботи або обраною темою дослідження.

5.2 Виробнича педагогічна асистентська практика

Виробнича педагогічна асистентська практика складається з трьох змістових модулів:

I змістовий модуль - навчально-методична робота

1. Вивчення й аналіз основних нормативних документів, що регламентують роботу кафедри німецької мови (бази практики).
2. Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у ЗВО: двох лекційних і двох практичних занять.
3. Розробка та проведення чотирьох навчальних занять з фахових дисциплін.
4. Розробка тестових завдань з фахових дисциплін.

II змістовий модуль - організаційна робота

1. Реалізація виховного потенціалу освітнього матеріалу під час проведення практичних занять, у змісті розроблених текстів лекцій та планах практичних занять.
2. Виконання під час практики обов'язків куратора академічної групи.
3. Розробка та проведення одного виховного заходу з німецької мови.
4. Участь у кафедральних та факультетських заходах виховного характеру.
5. Участь у настановчій та підсумковій конференціях з виробничої педагогічної асистентської практики.
6. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

III змістовий модуль – наукова робота

1. Ознайомлення з основними видами наукової діяльності бази практики.
2. Підготовка доповіді з актуальних проблем освіти та германістики для участі в науково-методичному семінарі, конференції та інших наукових заходах.
3. Підготовка статті/тез доповіді за темою наукового дослідження.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Якщо виконання завдань магістерського дослідження здобувача вищої освіти передбачає проведення фрагментів експериментального дослідження, тоді практикант узгоджує індивідуальні завдання безпосередньо із науковим керівником.

7. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

7.1 Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня

Німецька мова

1. Індивідуальний план здобувача, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї.

2. Щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних практикантом робіт (за особистим підписом) та всі проведені (не менше 4) і відвідані уроки (не менше 2) (за підписом вчителя німецької мови або керівника практики від кафедри німецької мови).

3. Конспекти всіх проведених практикантом уроків (не менше 4), включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівником від бази практики.

4. Самоаналіз 1 проведеного уроку;

5. Аналіз 1 уроку, проведеного колегою-практикантом.

6. Розроблені тестові завдання з німецької мови та завдання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

7. Конспект позакласного заходу з німецької мови.

8. Звіт з практики за особистим підписом практиканта з фото- та відеоматеріалами.

Англійська мова

1. Плани-конспекти уроків англійської мови (за розкладом, але не менше *шести*) за підписами вчителя-предметника і/або методиста кафедри.

2. Аналіз відвіданого уроку англійської мови, що проводив колега-практикант.

Зарубіжна література

1. Плани-конспекти всіх проведених уроків із зарубіжної літератури, в т.ч. – двох залікових уроків у розгорнутому вигляді.

2. Фрагмент уроку із застосуванням інформаційно-комунікативних (ІКТ) технологій.

3. Сценарій (план) позаурочного заходу.

4. Питання анкети з виявлення читацьких інтересів учнів.

Аналіз проведеного анкетування.

Педагогіка

1. Щоденник практики.

2. План-конспект виховного заходу.

Психологія

1. Матеріали та результати проведення психодіагностики.

2. Звіт про практику.

Примітка. У випадку проходження практики дистанційно, необхідно подати відеозапис уроків, проведених здобувачем вищої освіти.

7.2 Виробнича педагогічна асистентська практика

1. Індивідуальний план здобувача, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї.

2. Щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних практикантом робіт (за особистим підписом) та всі проведені (не менше 4) і відвідані заняття (не менше 4) (за підписом керівника, відповідального викладача і тощо).

3. Конспекти всіх проведених практикантом занять (не менше 4), включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівником практики.

4. Самоаналіз 1 проведеного заняття;

5. Аналіз 1 заняття, проведеного колегою-практикантом.
6. Тести з німецької мови.
7. План-конспект позакласного заходу з німецької мови.
8. Звіт з практики за особистим підписом практиканта.
9. Матеріали наукової роботи (підготовлені тези / статтю, текст доповіді до наукової конференції).

7.3 Рекомендації до оформлення звітної документації

Матеріали Виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня мають бути набрані на комп'ютері. Папка зі звітними документами повинна мати титульну сторінку, що містить підписи керівників практики із зазначенням посади, наукового ступеня, вченого звання, ПІБ.

Оформлення звіту здобувача вищої освіти повинне відповідати таким вимогам:

- обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору (але не менше 3-х сторінок), бажано із фото-/та відеоматеріалами;
- текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 25 мм, правого – 10 мм;
- титульна сторінка оформлюється за встановленою формою.

Звіт повинен містити відомості про виконання здобувачем освітнього ступеня «магістр» усіх розділів програми практики. Обов'язковою є наявність висновків та пропозицій практиканта на основі аналізу навчально-виховного процесу. Розділи й окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності та конкретизовані.

Звітну документацію здають провідному фахівцеві навчального відділу з організації практики на факультеті іноземної філології у триденний термін після її завершення.

Час та місце проведення підсумкової конференції (захист практики) оголошується додатково.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

1. Ступінь та якість виконання завдань практики.
2. Характеристика здобувача вищої освіти від бази практики.
3. Якість оформлення звітної документації.
4. Результати захисту практики перед комісією.

Зміст критеріїв оцінювання результатів проходження Виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня

Критеріями оцінювання роботи практиканта є: ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь; рівень теоретичного осмислення здобувачем вищої освіти своєї практичної діяльності; рівень професійної спрямованості та соціальної активності майбутнього вчителя.

На оцінку **A (90-100 балів)** відмінно заслуговує практична робота магістранта, який всі або більшість уроків провів на «відмінно», систематично і на високому рівні проводив позакласні заходи, змістовно та охайно оформив усю звітну документацію, вчасно здав її керівникові, вміло проаналізував свою роботу і роботу учнів у звіті, отримав відмінну характеристику від керівників практики від бази практики, виконав науково-методичне дослідження, відмінно захистив практику перед комісією.

На оцінки **B (82-89 балів)** та **C (75-81 бал)** добре заслуговує магістрант, який провів уроки переважно на «добре», зацікавлено і старанно проводив виховну роботу з учнями, правильно, охайно оформив документацію, але отримав певні зауваження від учителів-

предметників, класного керівника чи методистів щодо вибору методів і прийомів навчання або виховання, ступеня володіння матеріалом, культури мовлення тощо; не досить повно проаналізував свою роботу у звіті; отримав гарні характеристики від керівників практики від бази практики, виконав науково-методичне дослідження; добре захистив звіт перед комісією.

Оцінки **D (67-74 бали)** та **E (60-66 балів)** задовільно виставляються магістранту, який виконав програму практики, але уроки проводив на «задовільно», до роботи готувався не творчо, недостатньо використовував у своїй роботі відповідну методичну та педагогічну літературу, не зміг викликати в учнів інтерес до свого предмета, одержав переважно задовільні характеристики від керівників практики від бази практики; під час практики були зауваження від керівників практики щодо вибору методів і прийомів навчання, ступеня володіння матеріалом, культури мовлення тощо; недостатньо проаналізував свою роботу у звіті; отримав задовільні характеристики від керівників практики від бази практики; не виконав або погано виконав науково-методичне дослідження; задовільно захистив звіт перед комісією.

Оцінка **FХ (35-59 балів)** незадовільно ставиться магістранту, який не виконав програму практики з поважних причин (хвороба, сімейні обставини тощо), тому за рішенням комісії із захисту практика магістрантові може бути продовжена (але на термін, що вкладається у поточний семестр); або набрав за результатами діяльності менше як 60 балів з причин, що не залежали або частково залежали від нього. Рішенням комісії практика також може бути продовжена.

Оцінка **F (менше як 34 бали)** незадовільно виставляється магістранту, який без поважних причин не виконав програму практики; під час уроків не володів класом, припускався помилок у фактичному матеріалі, не знав методики проведення уроків; не підготував усієї належної документації; не захищав або дуже погано захищав свій звіт перед комісією; не виконав науково-методичного дослідження.

Зміст критеріїв оцінювання результатів Виробничої педагогічної асистентської практики:

Оцінка «**відмінно**» ставиться, якщо здобувач вищої освіти самостійно і грамотно в методичному та мовному аспектах спланував заняття, визначив реальні цілі, конкретні етапи заняття та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням місця цього заняття в тематичній серії і в результаті запланованих ним навчальних дій досягнута мета заняття. При цьому: повністю реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал заняття; методичні прийоми раціональні і відповідають меті навчального заняття; правильно встановлено послідовність та співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ. Магістрант дає чіткі і методично грамотні установки на виконання здобувачами мовленнєвих дій; встановлює і підтримує засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти, раціонально розподіляє час на мовлення здобувачів і викладача; проводить заняття німецькою мовою, адаптуючи свій іншомовний досвід до рівня вимог програми та можливостей здобувачів, раціонально користується рідною мовою; застосовує різноманітні прийоми активізації здобувачів на занятті і здійснює індивідуальний підхід до них; раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них; методично грамотно організує і проводить дидактичні ігри; вміє викликати інтерес до дій, що виконуються на занятті; раціонально використовує наочні посібники, роздатковий дидактичний матеріал. Методично правильно аналізує відвідані заняття. Стаття/тези та доповідь відповідають вимогам до змісту та технічного оформлення. Звіт подано і визначений термін, його зміст містить результати виконання усіх завдань практики та пропозиції щодо її удосконалення; в щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження виробничої педагогічної (асистентської) практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від фахової кафедри –

«відмінно». Впевнено й аргументовано представлено звіт на підсумковій конференції.

Оцінка «добре» ставиться, якщо здобувач вищої освіти переважно самостійно і грамотно в методичному та мовному аспектах спланував заняття, визначив реальні цілі, конкретні етапи заняття та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням місця цього заняття в тематичній серії і в результаті реалізації запланованих ним дій мета заняття досягнута в цілому, але план виконано неповністю. При цьому: не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал заняття; методичні прийоми раціональні і відповідають меті навчального заняття; в основному правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ. Магістрант дає чіткі і методично грамотні установки на виконання здобувачами мовленнєвих дій; встановлює та підтримує засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти, проте не завжди раціонально розподіляє час на мовлення здобувачів і викладача; проводить заняття іноземною мовою, іноді робить несуттєві мовні помилки, які сам виправляє; використовує різноманітні прийоми активізації всіх здобувачів на занятті, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них; раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи; в основному методично грамотно організовує і проводить дидактичні ігри; уміє викликати інтерес до більшості видів роботи, що проводяться на занятті; використовує наочні посібники, роздатковий дидактичний матеріал, але методика їх використання не завжди раціональна. Відвідані заняття аналізує в цілому методично правильно, проте допускає незначні помилки та неточності. Стаття / тези, доповідь і звітна документація оформлена відповідно до вимог, але зі незначними огріхами. У щоденнику здобувача-практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від випускової кафедри – «добре». Захист звіту на

підсумковій конференції аргументований, але зі деякими неточностями, які здобувач сам виправляє.

Оцінка **«задовільно»** ставиться, якщо здобувач вищої освіти, враховуючи рекомендації керівника практики загалом правильно в методичному та мовному аспектах спланував заняття, визначив цілі, конкретні етапи та методичні прийоми для їх досягнення на кожному з них, але в результаті виконання запланованих навчальних дій мета досягнута неповністю. При цьому: не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал заняття; методичні прийоми не завжди раціональні, не відповідають меті навчального заняття; мають місце порушення послідовності і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ. Магістрант недостатньо чітко дає установки на виконання здобувачами мовленнєвих дій; встановлює одноманітні мовленнєві контакти і значно порушує розподіл часу на мовлення вчителя та здобувачів; часто користується рідною мовою під час уроку, допускає помилки в іншомовному мовленні; недостатньо володіє способами активізації здобувачів на занятті і не здійснює індивідуальний підхід до них; нераціонально використовує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи; не завжди методично грамотно проводить дидактичні ігри; вміє викликати інтерес до деяких видів роботи на занятті. Під час аналізу відвіданих занять допускає помилки та неточності. Стаття/тези, доповідь не відповідає вимогам до змісту та технічного оформлення. Звітна документація не повністю оформлена або з помилками; представлений звіт відповідає вимогам програми практики, але має неточності за структурою і змістом. Щоденник містить не повний аналіз змісту роботи. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно». Захист звіту на підсумковій конференції поверховий, з неточностями.

Оцінка **«незадовільно»** - здобувач не виконав програму практики, володіє теоретичними знаннями з німецької мови, методики викладання німецької мови у ЗВО на низькому рівні.

Аналіз відвіданих занять методично неправильний. Основні форми занять і виховний захід не проведені. Зміст статті/тез, доповіді запозичено з Інтернету без особистого опрацювання. Звітна документація оформлена частково. Частина обов'язкових елементів звіту та щоденник відсутні. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «незадовільно». Здобувач не захистив звіт у визначені терміни.

9. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти III ступеня

Оцінка за проходження виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня є комплексною. Максимальна кількість балів – **100 балів**. Оцінювання виконання кожного завдання відбувається за 12-бальною шкалою, які згодом переводяться за формулою у відповідну кількість балів, яка визначена даною робочою програмою, зокрема:

Німецька мова

<i>Вид діяльності здобувача під час практики</i>	<i>Бали</i>	
1. Планування і проведення уроків з німецької мови	50	
2. Планування і проведення позаурочного заходу	20	
3. Оформлення звітної документації, а саме:	25	
- конспектів уроків;		8
- наочності;		3
- конспекту позаурочного заходу;		5
- індивідуального плану, щоденника у частині, що стосується викладання німецької мови, звіту;		6
- науково-методичного повідомлення на конференцію.		3
4. Захист звіту перед комісією	5	
<i>Загалом</i>	100	

Англійська мова, зарубіжна література

<i>Вид діяльності здобувача під час практики</i>	<i>Бали</i>	
1. Планування і проведення уроків з англійської мови	50	
2. Планування і проведення позаурочного заходу	20	
3. Оформлення звітної документації , а саме: - конспектів уроків; - наочності; - конспекту позаурочного заходу; - індивідуального плану, щоденника у частині, що стосується викладання англійської мови, звіту; - науково-методичного повідомлення на конференцію	25	8 3 5 6 3
4. Захист звіту перед комісією	5	
<i>Загалом</i>	100	

Педагогіка

<i>Вид діяльності здобувача під час практики</i>	<i>Бали</i>
1. Записи у щоденнику	40
2. Відгук класного керівника	12
3. Конспект виховного заходу	40
4. Звіт здобувача-практиканта	8
<i>Загалом</i>	100

Психологія

<i>Вид діяльності здобувача під час практики</i>	<i>Бали</i>
1. Підготовка до психодіагностики та звіт за її результатами психодіагностики	30
2. Матеріали психодіагностики	10
3. Звіт про вивчення учнівської групи	50
4. Захист звіту перед комісією	10
<i>Загалом</i>	100

Виробнича педагогічна асистентська практика

Оцінка за проходження виробничої педагогічної асистентської практики є комплексною. Максимальна кількість балів за результатами виробничої педагогічної асистентської практики – **100 балів**. Оцінювання виконання кожного завдання відбувається за 12-бальною шкалою, які згодом переводяться за формулою у відповідну кількість балів, зокрема:

1. Проведення навчальних занять – 20 балів
2. Проведення виховного заходу – 5 балів
3. Зміст та оформлення звітної документації:
 - Плани-конспекти лекційних занять – 10 балів
 - Плани-конспекти практичних занять – 10 балів
 - Сценарій виховного заходу - 5 балів
 - Тести з німецької мови – 5 балів
 - Самоаналіз проведеного заняття – 5 балів
 - аналіз заняття, проведеного колегою-практикантом – 5 балів
 - Звіт про практику – 10 балів
 - Матеріали наукової роботи (підготовлені тези / статтю, текст доповіді до наукової конференції) – 20 балів
4. Захист практики – 5 балів.

10. ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну кожної практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання її програми. Формою звітності за практику є письмовий звіт. Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденник, характеристика та ін.) подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Щоденник практики — основний документ, що відображає поточну діяльність здобувача, етапи виконання завдань. Щоденник є частиною звіту здобувача.

Звітні матеріали виробничих практик здобувачів (щоденник, звіт, характеристика, відгуки тощо) зберігаються у кабінеті практики на факультеті.

Звіт з практики захищається здобувачем на комісії, призначеній факультетським керівником практики. До складу комісії входять три особи: керівники практики від кафедр Університету і, за можливості, від бази практики, а також викладачі дисциплін фахової підготовки. Комісія оцінює результати практики здобувачів за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів на базах практики в останні дні її проходження або в Університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики. Підведення підсумків практики відбувається відповідно до вимог, передбачених робочою програмою практики. Місце, час і форма приймання заліку з практики визначається деканатом факультету і доводиться до відома здобувачів та керівників практик.

У здобувачів заочної форми навчання комісія може приймати залік з практики в період сесії, яка проходить після практики. Конкретна дата складання заліків з практики визначається в наказі ректора про направлення на практику.

Загальна оцінка за практику вноситься в відомість обліку успішності здобувача, в залікову книжку/індивідуальний навчальний план здобувача за підписом голови комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового семестрового контролю.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально) може бути надане право на проходження практики в інший термін за визначених умов.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня

Німецька та англійська мови

1. Крецька Ю.А. Методичні рекомендації щодо організації процесу адаптації майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності засобами діяльності профілюючих кафедр. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. 76 с.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / Укл. С.Ю. Ніколаєва, С.В. Гапонова та ін. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для здобувачів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О.Б. Бігич, Н.Ф.Бориско, Г.Е. Борецька та ін. / За ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 334 с.
5. Педагогічна практика : програма і методичні поради для здобувачів факультету іноземної філології : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Т.П. Білоусової. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2016. 160 с. (Укладачі: Білоусова Т.П., Бондарчук Т.В., Вонсович В.П., Главацька О.І., Наїста О.П., Савицька О.В., Шулик П.Л.).
6. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя німецької мови (видання 3-є, перероблене) / Укл. Т.В. Боднарчук. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2016. 96 с.

7. Педагогічна практика. Методичні рекомендації для виконання завдань з англійської мови. Навч.-метод. посібник / укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2019. 60 с.
8. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 30 травня 2018 р., протокол № 5. Введено в дію наказом ректора від 30.08.2018 р. № 62-ОД.
9. Теоретико-методичні основи педагогічної практики з англійської мови для здобувачів факультету іноземної філології. Укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка-світ, 2012. 100 с.
10. Теоретико-методичні основи педагогічної практики з англійської мови для здобувачів факультету іноземної філології / укладач Главацька О.І. Видання друге, доповнене. Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка-світ, 2014. 120 с.
11. Шмирко О. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови засобами професійного спрямування навчальних занять з фаху. Кам'янець-Подільський : «Каліграф», 2015. 44 с.
12. Періодичні видання: науково-методичні журнали «Іноземні мови», «Іноземні мови в школах України», «Англійська мова та література», «Deutsch», «English».
13. Schmyrko O. Materialien für die Berufspraxis. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Каліграф», 2017. 82 с.

Зарубіжна література

1. Зарубіжна література. 10-11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (рівень стандарту та профільний рівень), що затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407.

2. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2014. 200 с.
3. Мацевко-Бекерська Л. Методика викладання світової літератури. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 320 с.
4. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Сімферополь : Дайфі, 2011. 270 с.
5. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О.В.Малихін, І.Г.Павленко, О.О.Лаврентьєва, Г.І.Матукова. Кривий Ріг : КДПУ, 2010. 270 с.
6. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах : підручник для вищих навч. закл. Київ : Слово , 2010 . 432с.
7. Поліщук Л. Б. Методика навчання світової літератури : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2016. 139 с.
8. Штейнбук Ф.М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: навч. посіб. для студ. вузів. К. : Кондор, 2010. 314 с.

Виробнича педагогічна асистентська практика

Основна література

1. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen. Kiew: Nationale linguistische Universität. 266 S.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Комплекси навчально-методичного забезпечення дисциплін кафедри німецької мови.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / Укл. С.Ю. Ніколаєва, С.В. Гапонова та ін. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.

5. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. / О.В. Малихіна, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г.Ш. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для здобувачів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
7. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О. Б. Бігич, Н. Ф.Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / За ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 334 с.
8. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2004 192 с.
9. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навчальний посібник. К.: Фірма «ІНКОС», 2006. 248 с.
10. Шмирко О. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови засобами професійного спрямування навчальних занять з фаху. Кам'янець-Подільський : «Каліграф». 2015. 44 с.
11. Schmyrko O. Materialien für die Berufspraxis. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Каліграф». 2015. 82 с.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА У ЗАКЛАДАХ

ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІІІ СТУПЕНЯ

ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Планування процесу навчання німецької мови розглядають як визначення його результатів на різних етапах і необхідну передумову ефективної організації навчання. Уміння планувати і творчо конструювати навчальний процес є важливою якістю професійно-методичних умінь учителя.

Під час Виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти ІІІ ступеня планування здобувачами уроків німецької мови розпочинається із ознайомлення з календарно-тематичним планом учителя німецької мови та підручниками, за якими навчаються учні закріпленого за здобувачем класу.

План уроку складається на основі календарно-тематичного плану, оскільки, з одного боку, урок – це органічна частина роботи, запланованої в серії уроків навчального циклу, а з іншого – це самостійна цілісна ланка, яка має відповідати загально дидактичним та методичним вимогам, що висуваються до сучасного уроку німецької мови. Саме в цьому полягає взаємозв'язок календарно-тематичного і поурочного планів.

Успішність планування уроків зумовлена такими факторами:

- знанням цілей навчання та програмних вимог до мовленнєвих навичок і умінь учнів у закладах загальної середньої освіти ІІІ ступеня;
- знанням змісту навчально-методичного комплексу; знанням умов навчання: вікових особливостей учнів, специфіки класу;

- знанням основних методичних вимог до сучасного уроку німецької мови;

- врахуванням дидактичних і методичних принципів навчання.

Враховуючи специфіку іноземної мови як навчального предмета у процесі планування і складання плану-конспекту кожного конкретного уроку тематичного циклу необхідно пам'ятати, що:

- на уроці іноземної мови формуються мовленнєві навички і вміння;
- змістом уроку є певний комплекс вправ, що виконуються у чіткій послідовності;
- завдання кожного уроку визначаються в залежності від його місця у тематичному циклі;
- організація мовного матеріалу повинна бути комплексною;
- для формування конкретних аспектних мовленнєвих навичок та для розвитку умінь в різних видах мовленнєвої діяльності повинен виконуватись відповідний комплекс вправ;
- мовленнєва практика (вправи) повинна імітувати процес мовленнєвого спілкування, тобто мати комунікативну спрямованість, вмотивованість та ситуативну зумовленість;
- ефективність уроку визначається ступенем мовленнєвої активності учнів;
- урок повинен передбачати систематичний і планомірний контроль рівня сформованості мовленнєвих навичок, умінь учнів та сприяти здійсненню диференційованого підходу до їх навчання;
- зміст уроку повинен готувати учнів до виконання домашнього завдання;
- урок повинен проводитись іноземною мовою в доступних для розуміння учнями формах;
- діяльність учителя повинна викликати інтерес і пізнавальну активність учнів;
- у процесі планування необхідно враховувати вікові особливості учнів.

Плануючи урок, практикант повинен визначити його цілі і тип, проаналізувати зміст навчального матеріалу, продумати етапи роботи з ним і способи переходу від попереднього етапу до наступного, розподілити час поетапно, дібрати необхідні вправи та завдання. Після цього слід переходити до складання розгорнутого плану-конспекту уроку, в якому спочатку необхідно визначити цілі даного уроку – практичні, загальноосвітні, розвиваючі та виховні.

Практична мета передбачає формування в учнів певного рівня комунікативної компетенції, достатньої для здійснення міжкультурного спілкування у чотирьох видах мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, письмо, читання) німецькою мовою у типових ситуаціях в межах тематики та мовного матеріалу, визначених програмою.

Формулюючи практичну мету, вчитель визначає, чого конкретно він буде навчати учнів на цьому уроці. Доцільно починати формулювання практичної мети словами «вчити...». Наприклад:

- вчити учнів вживати нові лексичні одиниці (ЛО) на рівні понадфразової єдності;
- вчити учнів розуміти незнайомі слова на основі контексту;
- вчити учнів розповідати про ... в обсязі ... фраз на основі мовленнєвої ситуації з опорою на логіко-синтаксичну схему;
- вчити учнів одержувати основну інформацію з прочитаного, прослуханого тексту.

Загальноосвітня мета полягає у збагаченні духовного світу особистості, розширенні кругозору, підвищенні загальної культури учнів, усвідомлення ролі іноземної мови у сучасному суспільстві, формуванні автономії учня у навчальному процесі.

Оскільки освіта учнів на уроках німецької мови відбувається за такими основними напрямками: філологічний, соціокультурний та загальнонавчальний, тому реалізація загальноосвітньої мети досягається шляхом здійснення широкого спектра загальноосвітніх завдань:

- *філологічного напрямку* – розширювати філологічний кругозір учнів: вчити їх спостерігати за фонетичними, лексичними, граматичними явищами німецької мови, помічати їх відмінності від явищ рідної мови;

- *соціокультурного напрямку* – засвоєння учнями країнознавчих (історія, географія, економіка, державний устрій, література, мистецтво, звичаї та традиції тощо) та лінгвокраїнознавчих знань (особливості мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови у різних ситуаціях), залучення до діалогу культур тощо;

- *загальнонавчальний напрям* – формувати і розвивати вміння працювати з різноманітними засобами навчання (підручником, робочим зошитом, мультимедійними засобами, словниками та іншою довідковою літературою), працювати з німецькомовним текстом, формувати уміння самостійної роботи над мовою.

Розвиваюча мета передбачає розвиток та удосконалення таких психічних процесів і здібностей учнів:

- *мовленнєвих здібностей* (гнучкість артикуляційного апарату, фонематичний слух, здатність до імітації, відчуття мови, логічне викладення думок тощо);

- *психічних процесів*, які пов'язані із мовленнєвою діяльністю (обсяг довготривалої та оперативної пам'яті, увага, операції мислення, розвивати механізм імовірного прогнозування);

- *інтелектуальних здібностей учнів* (уміння проводити аналогії, класифікації, узагальнення);

- *навчальної мотивації учнів* через усвідомлення актуальності й престижу вивчення німецької мови, різноманітні прийоми і методи навчання, використання проблемних питань та завдань, цікавий навчальний матеріал тощо.

Виховна мета забезпечує моральне, естетичне, трудове виховання учнів засобами іноземної мови.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ПЛАНУ-КОНСПЕКТУ УРОКУ

Урок № _____ Клас _____ Дата _____

Тема уроку _____

Мета уроку:

практична: _____

загальноосвітня: _____

розвиваюча: _____

виховна: _____

Обладнання уроку: _____

Методична

література: _____

Схематичний план-конспект уроку

1. ...

Час

2. ...

3. ...

4. ...

5. ...

6. ...

7. ...

Хід уроку

I. Початок уроку.

1. Організаційний момент.

2. Мовленнєва зарядка.

Мета: вчити учнів розуміти на слух запланований вчителем текст, побудований на знайомому мовному матеріалі.

Прийоми: активне слухання, виконання тесту альтернативного вибору.

II. Основна частина уроку:

1.

2.

3.

III. Завершення уроку.

1. Домашнє завдання
2. Підсумки роботи. Оцінювання учнів, мотивація оцінок

Зразок

плану-конспекту уроку з німецької мови в 11 класі

за підручником Сотникова С. І., Гоголева Г. В. Німецька мова (11-й рік навчання, рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків : «Ранок». 208 с.

Урок 60 С. 145-147.

Тема уроку: BERUFSWAHL

Цілі уроку:

практична: активізація лексики по темі, розвиток навичок неспідоготовленого монологічного мовлення, розвиток навичок читання, аудіювання та діалогічного мовлення на основі прочитаного та прослуханого;

розвиваюча: розвивати творчі та інтелектуальні здібності старшокласників;

освітня: сприяти розширенню знань учнів про особливості вибору майбутньої професії у німецькомовних країнах;

виховна: виховання самостійності, ініціативності, формування почуття відповідальності за своє майбутнє.

Обладнання уроку:

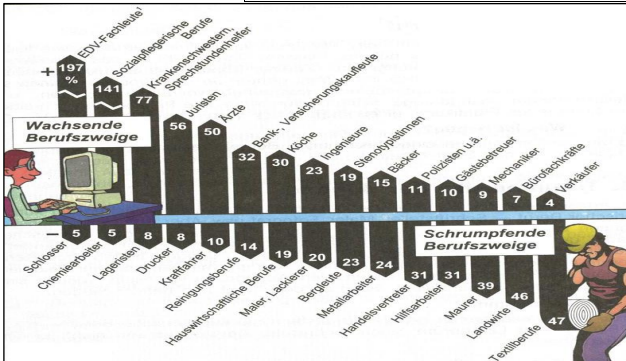
Хід уроку

Етап уроку	
I. Einstieg.	<i>Lehrer:</i> Die Berufswahl ist eine aktuelle Frage und auch kein leichtes Problem für die Jugendlichen.
1.1. Begrüßung	Das ist eine wichtige Entscheidung im Leben, wenn die Schule zu Ende geht. Der Beruf soll Spaß machen. Er soll den Wünschen und Neigungen entsprechen. Was bedeutet die Berufswahl für Sie?

Machen Sie ein Interview in der Klasse und füllen Sie das Assoziogramm aus.

Hier, an der Tafel ist ein Diagramm. Dieses Diagramm zeigt, welche Berufszweige wachsen und welche schrumpfen. Welche Berufszweige gehören zu den wachsenden? Welche Berufe sind heutzutage populär in der Ukraine, in den deutschsprachigen Ländern?

(Arbeit mit Diagramm)

II. Hauptteil

1. Wortschatzarbeit.

1. *Besprechung:*

1. Habt ihr schon einen Traumberuf?
 2. Mit wem besprecht ihr eure Zukunftspläne?
 3. Warum ist die Berufswahl eine wichtige Entscheidung im Leben?
 4. Was ist für Sie bei der Berufswahl besonders wichtig?
 5. Welche Faktoren beeinflussen die Berufswahl?
- Arbeitet zu zweit! (Übung 1, Seite 145)

Variante: *viel Geld verdienen, die Meinung der Freunde, Spaß an der Arbeit, Kontakt zu Menschen, viel Freizeit, Interesse an ein Sachgebiet, gute Karrierechancen, Familientradition, anderen Menschen helfen, der Stellenwert des Berufs in der*

	<p><i>Gesellschaft</i> etc.</p> <p>2. <i>Diagramm kommentieren:</i> Hier ist die Statistik einer Umfrage in den deutschsprachigen Ländern. Seht euch die Statistik an und kommentiert sie. (Übung 2, S. 145)</p> <p>Beispiel: <i>Die Statistik informiert uns über die Faktoren, die bei der Berufswahl wichtig sind. Für die meisten Menschen in Deutschland/in der ganzen Welt ist ... am ... Die zweite Position hat Wichtig ist...</i></p> <p>Gebraucht auch die folgenden Redemittel:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aus der Statistik geht hervor, dass 2. Die Statistik zeigt, ... 3. Nach Angaben der Statistik... 4. Die meisten Mädchen träumen davon, zu werden. 5. Viele Jungen möchten am liebsten werden. 6. Nur Mädchen finden den Beruf der ... besonders attraktiv. 7. Die Jungen bevorzugen ... 8. Mich überrascht, dass ... 9. Ich hatte nicht erwartet, dass ... 10. Ich habe mir schon gedacht, dass 11. Im Gegensatz dazu...
<p>2. Gruppenarbeit: Gruppebefragung, Diagrammbildung, Kommentar.</p>	<p>Welche Faktoren stehen auf eurer Top-Liste bei der Berufswahl? Macht Umfragen in Gruppen und erstellt Diagramme. Hängt eure Diagramme an die Tafel und vergleicht sie mit anderen Gruppen.</p>
<p>3. Lesen.</p>	<p>Lest bitte selbständig einen Teil des Interviews mit einer Expertin der beruflichen Bildungsberatung und ergänzt es mit den vorgegebenen Fragen (Üb. 3, S. 146-147)</p> <p style="text-align: center;">Wer die Wahl hat, hat die Qual?</p> <p>Fragen:</p>

- A) Helfen andere beim Entscheiden oder machen sie diesen Prozess nur komplizierter?
- B) Wie sollte man sich einen Beruf auswählen, mit dem man zufrieden ist?
- C) Welche Menschen können erfolgreich werden?
- D) Was meinen Sie: Warum können sich viele Jugendliche nur schwer entscheiden, was sie nach dem Schulabschluss machen würden?
- E) Gibt es eine Strategie, wie man sich richtig entscheiden kann?
- F) Was sollte man aus Ihrer Sicht tun, wenn man kurz vor dem Schulabschluss steht?

Interviewer/in: Was meinen Sie: Warum können sich viele Jugendliche nur schwer entscheiden, was sie nach dem Schulabschluss machen würden? (1) (D)

Expertin: Viele junge Leute kennen oft ihre Fähigkeiten und Interessen nicht, weil sie sich darauf fokussieren, was andere von ihnen erwarten und ihnen versprechen. Sie orientieren sich meistens an traditionellen Vorstellungen, statt auf ihre eigenen Wünsche, Interessen und Stärken zu hören. Die gesellschaftlichen Rollenvorstellungen bei der Berufswahl beeinflussen die Wahl des Berufs noch immer sehr stark: Frauen wählen Berufe im Sozial- und Gesundheitsbereich, während Männer in den industriellen und technischen Berufen noch immer die Mehrheit ausmachen. Sobald die Jugendlichen vor der Entscheidung stehen, wissen sie, dass ihr Beruf ihnen Spaß machen soll und sie eine gute Bezahlung bekommen möchten, aber sie stellen sich oft nicht vor, wie sie dieses Ziel erreichen könnten.

Interviewer/in: (2)

Expertin: Trotz einer großen Vielfalt von

beruflichen Möglichkeiten sollte die Frage bei der Berufswahl nicht «Welchen Beruf will ich ausüben?» lauten, sondern: «Wie würde mein Berufsalltag aussehen? Wo sehe ich meine Potenziale? Was könnte ich in meinem Beruf einsetzen? Welche Tätigkeiten würden mir nicht so gut gefallen?».

Interviewer/in: (3)

Expertin: Man muss seine Fähigkeiten, Interessen und Grenzen möglichst früh entdecken und sie bereits in der Schule und Freizeit ausbauen. Ab Klasse 8 oder 9 können Tests, Lehrer/innen, Eltern und Freunde bei der Selbsteinschätzung helfen. Außerdem kann man berufliche Praktika machen — nicht nur in der Schule, sondern auch freiwillig während der Schulferien.

Interviewer/in: (4)

Expertin: Eindeutig kann es helfen, wenn man Menschen fragt, die ehrlich sind und den jungen Menschen gut kennen. Darüber hinaus helfen auch Beratungsstellen, die darauf spezialisiert sind. Aber die endgültige Entscheidung ist die persönliche Sache der Jugendlichen, denn es ist ihr Leben mit ihren eigenen Prioritäten und Rahmenbedingungen. Die Psychologen meinen, dass die richtige Berufswahl Menschen zur Weiterentwicklung motiviert und sie im Leben erfolgreich machen kann.

Interviewer/in: (5)

Expertin: Das Ziel sollte es sein, Zweifel und Unsicherheiten zu minimieren. Ein sicherer Weg dazu hat folgende Schritte: 1) eigene Interessen, Fähigkeiten, Stärken und Schwächen erkunden, 2) sich richtig informieren, 3) sich richtig entscheiden, 4) die Entscheidung realisieren.

	<p>Interviewer/in: (6)</p> <p>Expertin: Für den Erfolg sind folgende wichtige Komponenten notwendig: Erfolgreiche Menschen mögen ihre Arbeit und sind Experten in ihrem Tätigkeitsbereich; sie sehen Sinn in ihrer Tätigkeit und vertiefen sich in ihre Arbeit, so dass sie nicht bemerken, was um sie herum geschieht.</p> <p><i>Nach: www.nach-dem-abitur.de/interview-berufswahl.html</i></p> <p><i>Lösung: 2 – B; 3 – F; 4 – A; 5 – E; 6 – C.</i></p>
4. Hören	<p>1. Löst die Aufgaben auf der Website mit Hilfe der QR-Kode.</p> <p>a) Nicht alle Jugendlichen wissen, was sie nach dem Schulabschluss machen würden.</p> <p>b) Alle Jugendlichen orientieren sich bei der Berufswahl an eigenen Wünschen und Interessen.</p> <p>c) Die meisten Frauen wählen industrielle und technische Berufe.</p> <p>d) Junge Leute wünschen sich, dass ihr zukünftiger Beruf ihnen Spaß macht.</p> <p>e) Die Bezahlung spielt für die heutige Jugend gar keine Rolle.</p> <p>f) Die Jugendlichen, die vor der Berufswahl stehen, müssen sich überlegen, wie ihr Berufsalltag aussehen wird.</p> <p>g) Seine Fähigkeiten sollte man möglichst früh entdecken.</p> <p>h) Berufliche Praktika sind nur Zeitvergeudung und können kaum helfen, die richtige Wahl zu treffen.</p> <p>i) Junge Leute können sich auch an Beratungsstellen wenden.</p> <p>j) Um erfolgreich im Beruf zu sein, muss man eine Motivierung haben und gut verdienen.</p> <p><i>Lösung: 1R, 2F, 3F, 4R, 5F, 6R, 7R, 8F, 9R, 10R.</i></p>

	<p>1. Löst die Aufgaben auf der Website mit Hilfe der QR-Kode. (контроль розуміння прочитаного та прослуханого тексту)</p> <p>a) Nicht alle Jugendlichen wissen, was sie nach dem Schulabschluss machen würden.</p> <p>b) Alle Jugendlichen orientieren sich bei der Berufswahl an eigenen Wünschen und Interessen.</p> <p>c) Die meisten Frauen wählen industrielle und technische Berufe.</p> <p>d) Junge Leute wünschen sich, dass ihr zukünftiger Beruf ihnen Spaß macht.</p> <p>e) Die Bezahlung spielt für die heutige Jugend gar keine Rolle.</p> <p>f) Die Jugendlichen, die vor der Berufswahl stehen, müssen sich überlegen, wie ihr Berufsalltag aussehen wird.</p> <p>g) Seine Fähigkeiten sollte man möglichst früh entdecken.</p> <p>h) Berufliche Praktika sind nur Zeitvergeudung und können kaum helfen, die richtige Wahl zu treffen.</p> <p>i) Junge Leute können sich auch an Beratungsstellen wenden.</p> <p>j) Um erfolgreich im Beruf zu sein, muss man eine Motivierung haben und gut verdienen.</p> <p><i>Lösung: 1R, 2F, 3F, 4R, 5F, 6R, 7R, 8F, 9R, 10R.</i></p>
5. Dialoge bilden	<p>Schreibt in Gruppen weitere Fragen an die Expertin und spielt Interviews.</p> <p>Benutzt die folgenden Redewendungen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Was meinen Sie: ...? • Wie könnte man ...? • Welche Faktoren ...? • Was / Wie / Wo sollte man ...? • Welche/r/s ... würde(n) ...?

* Zusätzliche Aufgabe	<p>Test «Welcher Beruf passt dir?»</p> <p>Hört zu und beantwortet bitte die Fragen. Schreibt nur: Ja, Nein als die Antwort auf jede Frage. Nummeriert die Frage!</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Reisen Sie gern? 2) Ziehen Sie sich die Arbeit in frischer Luft vor? 3) Sind Sie gesellig? 4) Gefällt Ihnen allein zu arbeiten? 5) Sind Sie energisch? 6) Haben Sie Organisationsfähigkeit? 7) Sind Sie geduldig? 8) Haben Sie Tiere gern? 9) Sind Sie aufbrausend? 10) Basteln Sie gern? 11) Sind Sie kreativ? 12) Arbeiten Sie mit den Zahlen gern? 13) Lieben Sie Kinder? 14) Sorgen Sie für die Menschen gern? 15) Sind Sie ruhig? 16) Sind Sie musikalisch begabt? 17) Treiben Sie Sport gern? 18) Gefällt Ihnen am Abend zu arbeiten? 19) Haben Sie einen starken Willen? 20) Telefonieren Sie gern? <p>Zählt bitte die Punkte mit Hilfe einer Tabelle:</p>																																																																																		
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ja</th> <th>Nein</th> <th></th> <th>Ja</th> <th>Nein</th> <th></th> <th>Ja</th> <th>Nein</th> <th></th> <th>Ja</th> <th>Nein</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>10</td> <td>5</td> <td>6.</td> <td>10</td> <td>5</td> <td>11.</td> <td>5</td> <td>5</td> <td>16.</td> <td>4</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>10</td> <td>5</td> <td>7.</td> <td>5</td> <td>5</td> <td>12.</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>17.</td> <td>5</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>10</td> <td>1</td> <td>8.</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>13.</td> <td>2</td> <td>5</td> <td>18.</td> <td>5</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>9.</td> <td>0</td> <td>5</td> <td>14.</td> <td>10</td> <td>2</td> <td>19.</td> <td>1</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>2</td> <td>5</td> <td>10.</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>15.</td> <td>2</td> <td>1</td> <td>20.</td> <td>5</td> <td>4</td> </tr> </tbody> </table>													Ja	Nein		Ja	Nein		Ja	Nein		Ja	Nein	1.	10	5	6.	10	5	11.	5	5	16.	4	2	2.	10	5	7.	5	5	12.	2	2	17.	5	4	3.	10	1	8.	4	3	13.	2	5	18.	5	7	4.	2	2	9.	0	5	14.	10	2	19.	1	4	5.	2	5	10.	1	2	15.	2	1	20.	5	4
	Ja	Nein		Ja	Nein		Ja	Nein		Ja	Nein																																																																								
1.	10	5	6.	10	5	11.	5	5	16.	4	2																																																																								
2.	10	5	7.	5	5	12.	2	2	17.	5	4																																																																								
3.	10	1	8.	4	3	13.	2	5	18.	5	7																																																																								
4.	2	2	9.	0	5	14.	10	2	19.	1	4																																																																								
5.	2	5	10.	1	2	15.	2	1	20.	5	4																																																																								
<i>Wer hat 5 bis 45 Punkte, der kann solche Berufe</i>																																																																																			

	<p><i>wählen</i>: Der Lehrer, der Arzt, die Krankenschwester, der Psychologe, der Milizionär.</p> <p><i>Wer hat 45 bis 90, der kann diese Berufe wählen</i>: Der Schauspieler, der Bankkaufmann, der Friseur, der Architekt.</p> <p><i>Wer hat 90 bis 135, der kann folgende Berufe wählen</i>: Der Exkursionsleiter, der Journalist, der Manager, der Pilot, der Verkäufer, der Feuerwehrmann.</p>
III. Zusammenfassung	Befragung: Was habt ihr Neues erfahren? Was hat euch besonders gefallen? Wie habt ihr sich im Unterricht gefühlt? Womit seid ihr unzufrieden? Ihr habt gut gearbeitet. Eure Noten sind....
1. Hausaufgabe	Schreibt eurem Freund / eurer Freundin den Brief, in dem ihr schreibt, welchen Beruf ihr gewählt habt und welche Faktoren eure Entscheidung beeinflusst haben

АНАЛІЗ УРОКУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Мета і зміст аналізу уроку

Аналіз уроку — важлива ланка професійної підготовки здобувачів у період педагогічної практики. Він має на меті: поглиблювати знання з методики; розвивати дослідницькі, конструктивно-планувальні, комунікативно-навчачі та організаційні професійні вміння майбутнього вчителя; сприяти формуванню індивідуального стилю педагогічної діяльності.

Конкретні завдання проведення аналізу уроку:

- оволодіти вміннями щодо фіксованого спостереження за діяльністю вчителя або здобувача-практиканта та правильного її інтерпретування;
- навчитися визначати шляхи усунення помічених хиб з урахуванням причин їх виникнення та конкретних умов навчання;

- оволодіти вмінням самоаналізу, що дозволяє порівнювати свої дії з прийнятими в методиці еталонами, шукати та знаходити ефективні прийоми навчання, розвитку та виховання учнів, умінням оперативного перебудувати накреслені дії залежно від конкретних змін у навчальній ситуації.

Під час аналізу кожного етапу і ланки уроку необхідно вчити здобувачів оцінювати уміння вчителя або здобувача-практиканта, враховувати специфіку ступеня навчання, вікових особливостей учнів та відмінностей у їх мовній підготовці.

Схема загального аналізу уроку німецької мови

I. Цілеспрямованість уроку:

- 1) визначити тему уроку, місце уроку в ситуативно-тематичному циклі, тип уроку;
- 2) назвати цілі уроку: практичні, загальноосвітні, розвиваючі, виховні;
- 3) встановити відповідність поставлених цілей місцю уроку в ситуативно тематичному циклі та типу уроку.

II. Структура і зміст уроку:

- 1) назвати етапи уроку в їх послідовності;
- 2) встановити відповідність прийомів навчання основним цілям уроку;
- 3) оцінити раціональність співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ;
- 4) назвати допоміжні засоби навчання, що використовувались, оцінити їх доцільність та ефективність;
- 5) визначити розвиваючу, освітню, виховну, цінність мовленнєвого матеріалу уроку і вправ, їх відповідність віковим інтересам учнів.

III. Активність учнів на уроці:

- 1) визначити основні форми взаємодії вчителя та учнів на уроці, їх місце (на якому етапі, для вирішення яких завдань) та ефективність;
- 2) окреслити прийоми стимулювання мовленнєвої та розумової

активності учнів.

IV. *Мовленнєва поведінка вчителя:*

- 1) визначити відповідність мовлення вчителя мовній нормі, його адаптованість до рівня мовної підготовки учнів і вимог шкільної програми;
- 2) оцінити чіткість і доступність формулювання вчителем завдань та зверненість його мовлення до учнів;
- 3) обґрунтувати доцільність використання вчителем рідної мови на уроці;
- 4) встановити співвідношення мовлення вчителя та учнів на уроці.

V. *Результативність уроку:*

- 1) назвати, чого навчились учні на уроці;
- 2) визначити відповідність рівня сформованості мовленнєвих навичок та вмінь поставленим цілям; оцінити об'єктивність та мотиваційний потенціал виставлених вчителем оцінок.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Мета позакласної роботи з німецької мови має кілька аспектів: виховувати та підтримувати у учнів мотивацію до оволодіння іноземною мовою як предметом; сприяти підвищенню рівня володіння учнями іноземною мовою; розширювати знання учнів про соціально-економічні особливості та культуру країни, мова якої вивчається; розвивати творчі здібності школярів; здійснювати емоційний вплив на учнів; здійснювати особистісне спілкування вчителя з учнями; формувати лінгвокраїнознавчу компетенцію школярів.

Особливості позакласної роботи з іноземної мови порівняно з класною роботою: лабільність змісту та форм позакласної роботи зумовлена її проведенням за особистим планом учителя, складеним згідно з рівнем навченості, інтересами та здібностями учнів; її нерегламентованість за місцем, часом і формами проведення; емоційна насиченість, захоплюючий характер проведення виховних

заходів; добровільність і масовість участі школярів у позакласній роботі; відсутність чітко визначених домашніх завдань; відсутність чітко визначеної оцінки діяльності учнів.

Основними вимогами організації позакласної роботи з іноземної мови є: кореляція з класною роботою з іноземної мови; організація колективної взаємодії учнів; велика кількість учасників позакласних заходів; створення радісної ненапруженої атмосфери під час підготовки та проведення виховних заходів.

В методиці навчання іноземних мов розрізняють *одиночні* та *комплексні* позакласні заходи.

Одиночний захід є більш-менш однорідним за змістом і проводиться найчастіше в одній групі або класі і для участі в ньому не відбираються учні з класів. До таких заходів відносять розгадування кросвордів, бесіди носія мови з учнями про традиції країни, мова якої вивчається; вікторини, демонстрацію оригінального відеофільму тощо.

Комплексний захід складається з певної кількості одиночних і здебільшого організовується як шкільний захід або захід паралельних класів, для активної участі в якому відбираються представники класів або груп.

Комплексні заходи (здебільшого загальношкільні, кількох паралельних класів або двох груп одного класу):

Тиждень іноземної мови (загальношкільний захід).

Олімпіада з іноземної мови (загальношкільний захід).

Тематичний вечір, що проводиться іноземною мовою.

Конкурс на кращий переклад поезії з іноземної мови на рідну.

Демонстрація відеофільмів іноземною мовою з подальшим їх обговоренням.

Засідання малої Академії наук: учні виступають з доповідями (старші класи).

Концерт, що проводиться іноземною мовою.

Концерт-бесіда. (*Тематика*: «Рок-музика і молодь», «Музика країни, мова якої вивчається» тощо).

Засідання Клубу веселих і кмітливих.

Зустрічі з носіями мови, що вивчається або засідання
Одиничні заходи (здебільшого групові або класні):

Спектакль (п'єса).

Вікторина. (*Тематика*: «Історія (культура) країни, мова якої вивчається», «Традиції» тощо).

Конкурс. (*Тематика*: «Відкриваємо Німеччину» тощо).

Проведення свята країни, мова якої вивчається. Наприклад: «День святого Мартіна» тощо.

Деякі одиничні заходи можуть бути організовані в одному або кількох класах. Наприклад, гру «Клуб веселих та винахідливих» можуть проводити окремі класи, а створені шляхом відбору команди — змагатися на рівні школи.

Неможливо переоцінити виховний та емоційний вплив одиничного комплексного (концерт) заходу, що проводиться у групі і до якого залучаються всі його учні. Комплексний загальношкільний захід не має цієї переваги: на ньому здебільшого присутні тільки окремі учні з кожного класу і до того ж представники не всіх класів беруть у цьому заході активну участь.

Аналіз позакласного заходу з німецької мови

1. **Мета** виховного заходу і ступінь її досягнення.
2. **Структура** виховного заходу: комплексний або одиничний; масовий, груповий, індивідуальний, змішаний.
3. **Методична організація** виховного заходу:
 - а) з елементом змагання чи без нього;
 - б) з художнім виконанням чи без нього;
 - в) з перевтіленням діючих осіб чи без нього.
4. **Зміст** позакласної роботи.
 - І. Підготовчий період:
 - підготовка текстового матеріалу заходу: практикантом, учнями, учнями і практикантом;
 - пізнавально-емоційна цінність текстового матеріалу;
 - дійові учасники заходу: практикант; практикант і учні (кількість

залучених дійових учасників-школярів у відсотках від усіх учнів класу або групи);

- успіхи учнів — дійових учасників, залучених до проведення заходу, у володінні іноземною мовою.

II. Проведення заходу:

- оформлення приміщення, де проводиться захід;
- привнесення емоційного елемента у проведення заходу;
- якість підготовки учнів — дійових осіб заходу;
- залучення до діяльності учнів, що не є дійовими особами заходу;
- реакція на діяльність учнів — дійових осіб з боку учнів, що не є дійовими особами заходу;
- наявність запрошених гостей.

III. Підсумковий період:

- якість підбиття підсумків практикантом;
- відзначення дійових осіб.

ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

Методичні поради для підготовки та проведення лекційного заняття

Серед різноманітних форм навчальної роботи у закладі вищої освіти належить важливе місце займає лекційне заняття.

Навчальна лекція (від лат. *lectio* – читання) – це логічно завершений, науково обгрунтований, послідовний і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, теми чи розділу навчального предмета, здебільшого ілюстрований наочністю.

До основних функцій лекції науковці (А. Алексюк, З. Курлянд) відносять:

- інформаційну (передбачає надання здобувачам певної інформації);
- стимулююча (спрямована на пробудження інтересу до навчальної інформації з певної науки);
- професійно-виховна (передбачає виховання професійного покликання, професійної етики, розвиток спеціальних здібностей);
- розвиваюча (передбачає формування розумових умінь, почуттів, ставлення, оцінок);
- роз'яснююча (спрямована на формування основних понять даної галузі знань);
- переконувальна (полягає у використанні аргументації, доказовості, на основі чого усвідомлюється наукова інформація, що стає базою для формування у здобувачів наукових поглядів та переконань);
- систематизуюча (передбачає структурування масиву інформації з певної навчальної дисципліни, забезпечує створення логічних зв'язків нової і раніше вивченої інформації);
- мотиваційна (полягає у розвитку інтересу до науки, пізнавальних потреб, переконань у її теоретичній та практичній

значущості);

- організаційно-орієнтаційна (розкриває генезис ідей та теорій: коли і ким вивчалися, як виникали та розвивалися, а також орієнтує на наукові джерела з теми);

- методологічна (зразки наукових методів дослідження, пояснення, аналіз наукових теорій інтерпретації, прогнозу і роз'яснення принципів наукового пошуку);

- оцінна (сприяє критичному осмисленню своїх фактичних знань).

Етапи підготовки до лекції:

- визначити тему лекції, її тип;
- визначити місце даної лекції в навчальному процесі з навчальної дисципліни;
- визначити цілі лекції стратегічні, тактичні;
- відібрати матеріал відповідно до змісту лекції;
- продумати методи й прийоми ведення лекції;
- підготувати наочність, якщо вона потрібна;
- підготувати текст лекції, визначити форму його подачі здобувачів.

Структура лекції не є стандартизованою, усе залежить від творчості викладача, проте в цілому лекція включає: вступ, основна частина та підведення підсумків.

Вступ передбачає повідомлення плану лекції, її цілей і завдань, прикладного значення. Важливо також викликати інтерес здобувачів до навчально матеріалу, повторити зміст основних положень попередньої лекції, щоб пов'язати його з новим матеріалом, налаштувати здобувачів на сприйняття нового матеріалу. Слід пам'ятати, що вступ має бути коротким і виразним.

Більша частина лекційного заняття відводиться на розкриття основного змісту, передбаченого планом лекції. Матеріал повинен бути логічно структурованим, щоб полегшити його сприйняття й усвідомлення здобувачами. Потрібно приділити належну увагу розкриттю причинно-наслідкових зв'язків певних явищ і подій.

Завершується лекційне заняття висновками та підведенням підсумків, що є також досить важливим для системного усвідомлення змісту прослуханої лекції.

ЗРАЗОК ЛЕКЦІЇ

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НІМЕЦЬКА ФРАЗЕОЛОГІЯ»
(розроблено кандидатом педагогічних наук, доцентом, доцентом
кафедри німецької мови Калинюк Т.В.)

Тема: **Phraseologismus und Phraseologie**

Вид лекції: тематична

Дидактичні цілі:

навчальні: розкрити сутність понять „Phraseologie“, „Phraseologismus“, „Idiom“; визначити мету та основні завдання фразеології; виявити особливості розмежування вільних та сталих словосполучень; проаналізувати основні ознаки фразеологізму як одиниці вивчення фразеології;

розвиваючі: формувати пізнавальну активність аудиторії, вміння застосовувати здобуті знання у практичній діяльності.

виховні: формувати науковий світогляд, шляхом мотивації навчальної діяльності; виховувати інтерес до вивчення фразеології німецької мови.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: лексикологія, стилістика, практика усного і писемного мовлення німецької мови, лінгвокраїнознавство, методика навчання іноземної мови.

Основні поняття: Phraseologie, Phraseologismus, Idiomatik, Idiom, Phraseographie, Phraseodidaktik, freie Wortverbindungen, feste Wortverbindungen.

Навчально-методичне забезпечення: мультимедійна презентація.

План

1. Phraseologie als linguistische Disziplin. Der Begriff und der

Gegenstand der Phraseologieforschung.

2. Kurze Einführung in die Geschichte der Phraseologieforschung.
3. Der Begriff „Phraseologismus“, „Idiom“.
4. Die Merkmale der Phraseologismen.

Рекомендована література:

1. Віталіш Л. П. Фразеологія німецької мови : практикум. Львів : ПАІС, 2007. 140 с.
2. Гінка Б. І. Лексикологія німецької мови : лекції та семінари : навч. посіб. для студентів-германістів. вид. 2-е, переробл. і доп.. Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка, 2008. 280 с.
3. Кудіна О. Ф., Пророченко О. П. Перлини народної мудрості : посіб. для студ. та викл. вищих навч. закл. Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. 320 с.
4. Німецько-український фразеологічний словник – в 2-х т. / укл. В. І. Гавриш, О. П. Пророченко. К. : Рад. шк., 1981.
5. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache – 2. durchges. und erg. Auflage. Tübingen : NiemeyerVerlag, 1997. 299 S.
6. Duden. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik. – Bd. 11, überarb. und aktualisierte Auflage. Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich : Dudenverlag, 2008.

Текст лекції

1. Phraseologie als linguistische Disziplin. Der Begriff und der Gegenstand der Phraseologieforschung.

Der Terminus „Phraseologie“ ist nicht eindeutig. Nach Wolfgang Fleischer ist Phraseologie in zwei Bedeutungsvarianten geläufig:

- 1) sprachwissenschaftliche Teildisziplin, die sich mit der Erforschung der Phraseologismen beschäftigt;
- 2) Bestand (Inventar) von Phraseologismen in einer bestimmten Einzelsprache.

Deswegen spricht man über die „Phraseologie im engeren Sinne“ (der

Gegenstand wären nur Idiome, d. h. solche festen Wortverbindungen, die idiomatisch, morphosyntaktisch und lexikalisch-semantisch stabil, polylexikalisch und bildhaft sind) und über die „Phraseologie im weiteren Sinne“ (deren Gegenstand wären alle festen Wortverbindungen, darunter Kollokationen, Sprichwörter, Zitate, kommunikative Formeln, Kinegramme usw.). Phraseologie ist die Lehre von allen festen Wortverbindungen, die im System und im Satz die Funktionen von Einzelwörtern (von Lexemen) erfüllen und ihre Bedeutungen bekommen können. Also, der Gegenstand der Phraseologie sind alle festen Verbindungen (sowohl Phraseologismen, Idiome als auch Sprichwörter, geflügelte Worte, Gruß-, Abschiedsformeln, klischeehafte Sätze, Termini usw.). Neben dem Terminus „Phraseologie“ findet sich auch der Terminus „Idiomatik“. Die Idiomatik untersucht nur idiomatische, feste, polylexikalische, bildhafte und als ein Wort aus dem mentalen Gedächtnis reproduzierbare Wortverbindungen.

Die Idiome bilden die absolute Mehrheit der festen Wortverbindungen. Die Phraseographie beschreibt und präsentiert feste Wortverbindungen in den phraseologischen Wörterbüchern. Außerdem ist in den letzten Jahren der Bereich der Phraseodidaktik entstanden, deren Untersuchungsobjekt die folgenden Fragen bilden:

- Wann beginnen Kinder Phraseologismen zu erwerben und sie bewusst zu gebrauchen?
- Im welchen Alter muss man damit beginnen, den Kindern Phraseologismen beizubringen?
- Welche Phraseologismen erlernt das Kind bzw. der Schüler am leichtesten?
- Welche sind die geeignetesten Methoden die Phraseologismen im Fremdsprachenunterricht didaktisch den Lernenden beizubringen?

2. Kurze Einführung in die Geschichte der Phraseologieforschung...

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Практичні заняття є однією із найпоширеніших форм організації навчального процесу у закладі вищої освіти.

Практичне (з грецької: *prakticos* – діяльний) **заняття** – форма навчального заняття, за якої викладач організує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань.

Метою практичного заняття є формування у здобувачів практичних умінь та навичок спілкуватися німецькою мовою (навчальні дисципліни – «Практика усного та писемного мовлення німецької мови» та «Друга іноземна мова»). Основною метою практичних занять з теоретичних дисциплін є розгляд теоретичних положень навчальної дисципліни та формування умінь і навичок їх практичного застосування.

Перелік тем практичних занять визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

Методика практичних занять може бути різною залежно від досвіду і методичних концепцій викладача. Важливо, щоб вона активізувала навчально-пізнавальну діяльність здобувачів, сприяла формуванню навичок і умінь, поглибленню знань з курсу. Усе це передбачає продуману підготовку викладача до проведення практичного заняття.

Практичні заняття, як правило, складаються з декількох етапів:

I етап – підготовчий: повідомлення теми та мети заняття, пояснення викладачем порядку виконання завдань на практичному занятті, перевірка готовності здобувачів до заняття тощо.

II етап – основний: реалізація мети практичного заняття, тобто, виконання тренувальних вправ, вирішення творчих завдань, виконання методичного завдання, обговорення проблем тощо. На цьому етапі можлива організація роботи здобувачів у групах,

виконання тих чи інших завдань здобувачами індивідуально або фронтально.

III етап – заключний: підбиття підсумків заняття, повідомлення завдань для самостійного опрацювання, індивідуальних та домашніх завдань тощо.

План практичного заняття може містити такі складові:

- номер і тему заняття;
- мету заняття;
- постановку завдання (опис конкретної ситуації);
- за потреби коротко основні відомості з теорії або лекційних занять;
- практичне або методичне завдання;
- завдання на самостійну роботу;
- контрольні питання або тестові завдання;
- рекомендовану літературу та інші джерела інформації щодо теми, яка розглядається;
- додатки за потреби (довідковий матеріал, перелік завдань для самостійного опрацювання, індивідуальні завдання).

ЗРАЗКИ ПЛАНІВ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Із зразками практичних занять з навчальних дисциплін «Практика усного та писемного мовлення німецької мови» та «Друга іноземна мова», які розроблені до НМК Motive можна ознайомитися за посиланнями:

<https://www.hueber.de/media/36/MOTIVE%20Unterrichtsplan%20L08.pdf>

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРЕТИЧНА ГРАМАТИКА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ»

(розроблено кандидатом педагогічних наук, старшим викладачем
кафедри німецької мови Крецькою Ю.А.)

**THEMA I: Wortarten als Hauptgegenstand der Grammatik. Das
Verb. Klassifikation der Verben. Finite und infinite Verbformen**

Praktisches Ziel: die folgenden Schwerpunkte zu besprechen:

1. Die Wortart als Begriff.
2. Die Schwierigkeiten der Einteilung der Wortarten.
3. Autosemantika und Synsemantika.
4. Der Wortartwechsel.
5. Allgemeine Charakteristik des Verbs. Klassifikation der Verben.
6. Infinita.

Literatur

1. Абрамов Б.А. Теоретическая грамматика немецкого языка. М.: ВЛАДОС, 1999. С. 25-42; 43-49.
2. Helbig G., Buscha J. Die Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1988. S. 19-21.
3. Москальская О.И. Грамматик der deutschen Gegenwartssprache. Moskau: WYSSAJA SKOLA, 1983. S. 41-50.
4. Schendels E.I. Deutsche Grammatik. Morphologie. Syntax. Text. Moskau: WYSSAJA SKOLA, 1988. S. 12-14; 15-22.

Zusätzliche Literatur

1. Admoni W. G. Der deutsche Sprachbau. 4 Aufl. Moskau: Proswechtschenije, 1986. 334 S.
2. Grundzüge einer deutschen Grammatik. Berlin: Akademie-Verlag, 1981.– S. 62-64; 77; 81-109.
3. Schischkowa L.W., Meiksina I.I. Seminare in der theoretischen Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. Moskau: Proswechtschenije, 1984. S. 4-16.

Fragen zur Besprechung:

1. Was ist die Wortart?
2. Welche kategorialen Merkmale haben die Wortarten?
3. Welche Schwierigkeiten gibt es bei der Einteilung der Wortarten in der deutschen Sprache?
4. Nennen Sie die Klassifikationskriterien der Wortarten in der deutschen Sprache.
5. Was gehört zu Autosemantika und Synsemantika?
6. Welche Arten der Transposition der Wortarten (des Wortartenwechsels) in der deutschen Sprache kennen Sie?
7. Wie wird die kategoriale Bedeutung des Verbs aufgefasst?
8. In welche Gruppen lassen sich die deutschen Verben einteilen? Was liegt jeder Klassifikation (der morphologischen, semantischen, syntaktischen, valenzmäßigen etc.) zugrunde?
9. Welche Verbformen heißen Infinita? Welche syntaktischen Rollen können Sie erfüllen?

Trainingsübungen:

1. Erklären Sie, wie die Wörter (im Text sind sie unterstrichen) aus einer Wortart in eine andere überwechseln und welche Wortartmerkmale sie aufweisen!

a. das Verlangen, die Verlegenheit, das Hier, der Unbekannte, der Verlauf, mittags, das Vermögen, die Treue, der Treue, staatlich, baldig, windig, tragbar, lösen, sich bessern, beendigen, sich verkleiden, röntgen, schneiden, landen.

b. Julika weiß nichts von einer Smyrnov-Affäre, nichts Genaues.

Julika hat sowieso etwas in ihrem Hotel vergessen, einen höchst dringenden Brief nach Paris, und natürlich begleite ich sie. Als der Concierge mit einer Miene, die an Zweideutigkeit nichts zu wünschen übrig lässt, mich in die Halle verweisen möchte, sagt Julika ohne Erröten: Der Herr ist mein Mann, worauf der Concierge seinerseits errötet, eine Entschuldigung murmelt und mich persönlich zum Lift führt wie einen Ehrenmann. Ich nehme es als Notlüge hin, so mit Vergnügen. (M Frisch. Stiller)

2. Aus welchen Wortklassen stammen die Substantivierungen?

Es wäre das Richtigeste, wenn du der Mutter alles erzählen würdest. Sie hörte ein starkes Klopfen. Er konnte Mein und Dein nicht unterscheiden. Bitte lesen Sie unten Stehendes. Wir sind uns im Großen und Ganzen einig. Lesen bereichert den Menschen, mündlicher Gedankenaustausch macht ihn gewandt. Niederschriften verhelfen zu genauerem Wissen. Das ist das Beste, was passieren kann. Sie überlegte sich das Für und Wider ganz genau. Das Nein fällt ihm schwer. Ich möchte vor allem meine Ruhe haben. Die Teilnehmenden diskutieren über das Problem.

3. Durch welche Mittel können folgende Wörter in andere Wortarten überführt werden?

- a. einsehen, erzählen, denken, bemerken, gehen, wohnen, pressen, stehen, heben, gehen;
- b. Hand, Haus, Bart, Fest, Ruhe, Nagel, Nebel, Natur, Reihe, Seite;
- c. nahe, fern, schwarz, weiß, gut, schlecht, schön, lang, kurz, hohl.

4. Zu welchen Gruppen gehören die folgenden Verben? Begründen Sie Ihre Antwort.

Sein, haben, werden, kommen, können, kennen, brennen, wissen, sollen, mögen, gehen, essen, sehen, besuchen, bleiben, lachen, regnen, schneien, sprechen, besprechen, lesen, sich waschen, streiten.

5. Welche syntaktischen Rollen können die Infinitive im Satz erfüllen?

Er betrat das Zimmer, ohne jemand begrüßt zu haben. Sport regelmäßig zu treiben, ist gesund. Der Bruder verspricht, mir zu helfen. Das heißt arbeiten. Ich muss morgen zur Arbeit gehen. Ich höre sie singen.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СТИЛІСТИКА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ»

(розроблено кандидатом філологічних наук, старшим викладачем
кафедри німецької мови Яремчук І.М.)

Thema 1. Stilistik der deutschen Sprache: Gegenstand, Aufgaben, Stellung unter anderen Wissenschaften. Die wichtigsten Begriffe der Stilistik

Praktisches Ziel: die folgenden Schwerpunkte zu besprechen:

1. Die Stilistik als selbstständige linguistische Disziplin.
2. Gegenstand und Aufgaben der Stilistik.
3. Stellung der Stilistik im System der Wissenschaften. Stilistik und Nachbardisziplinen.
4. Die moderne Stillehre und ihre Hauptrichtung der Stilistik.
5. Stilzüge als stilbildende und stilnormende Ordnungsprinzipien.
6. Die wichtigsten funktionalen Stile der gegenwärtigen Sprache.

Literatur

1. Казимір В. О., Яремчук І. М. Stilistik der deutschen Sprache. Lehrmittel für die Studenten : навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський : «Апостроф», 2018. С. 5-14.
2. Щипицина Л. Ю. Stilistik der deutschen Sprache (Stilistika немецкого языка). Часть 1. Теория: учебное пособие. Архангельск : Поморский университет, 2009. С. 10-12.
3. Deutsche Sprache, Kleine Enzyklopädie. Leipzig, 1992. S. 464-472.
4. Fleischer W., Michel G. Stilistik der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig, 1975. S. 151-167.
5. Sowinski B. Deutsche Stilistik. F/M., 1991. S. 255-270.

Praktische Aufgaben

Aufgabe 1. Welche Arten der Stilistik werden in folgenden Auslegungen erwähnt? Geben Sie Definition für die ausgegliederten Stilistikarten.

Die Art des Schreibens und des Redens galt in der Antike als Ausdruck des Menschen: „Wie aber, sprach ich, die Art und Weise des Vortrages und die Rede? Folgt diese nicht der Gesinnung der Seele?“ – eine rhetorische Frage in Piatons „Politeia“. ... Diese Stilkonzeptionen setzen beim Individuum an und seinem Werk: Man kann sie daher unter dem Stichwort *Individualstilistik* zusammenfassen. Sie hat vor allem in der Literaturwissenschaft Bedeutung erlangt. Das Interesse gilt dabei dem *Personalstil* von Dichtern und Schriftstellern, aber auch der ästhetischen und emotionalen Wirkung auf den Leser. ... <Man hat auch> ... Stil als Abweichung von der Norm der Standardsprache definiert: Die sprachlichen Markierungen, die ein Text über seine Normalform hinaus enthalte, seien seine stilistischen Merkmale. Damit war diese Richtung, die *Devianzstilistik*, freilich wieder auf literarische Texte verwiesen und musste zudem definieren oder festlegen, was als Norm anzusehen sei.

So ist dann versucht worden, die Norm statistisch zu definieren. Diese Stilkonzeption, die *Stilstatistik*, beruht auf Zählungen, wie häufig beispielsweise bestimmte Wörter und Wortklassen, Wort- und Satzlängen, grammatische Formen und syntaktische Konstruktionen auftreten. Aber bei komplizierteren Texten kann man so nicht vorgehen: Nicht alles ist quantifizierbar, nicht jede Zahl ist signifikant - z. B. wenn bestimmte Worthäufigkeiten von der Funktion des Textes her vorgegeben sind.

Die Funktion des Textes ist deshalb für eine andere Stilkonzeption, für *Funktionalstilistik*, Ausgangspunkt der Definition. Diesem Stilbegriff liegt die Auffassung zugrunde, dass der Zweck der Rede ihre Form wesentlich bestimme. [Götze, Hess-Lüttich 1999: 564-565]

Aufgabe 2. Erklären Sie die Aufgaben der Stilistik:

- 1) Erforschung der Funktionalstile;
- 2) Erforschung der effektivsten Verwendungsweisen der Sprache in verschiedenen Kommunikationssituationen;
- 3) Entwicklung der Sprachkultur;
- 4) Entwicklung von Methoden und Kriterien zur Textgestaltung, Textinterpretation und Textbeurteilung. [Fleischer, Michel 1975: 15-18].

Studierende der Stilistik müssen stilistische Besonderheiten der Rede unterscheiden lernen und bei der Analyse verschiedener Texte sowie bei der bewussten Gestaltung der eigenen Rede anwenden.

Aufgabe 3. Erklären Sie die Bedeutungen der Hauptrichtungen in der Stilistik

Die Hauptrichtungen der Stilistik im XX. Jahrhundert sind Individualstilistik, statistische Stilistik, Funktionalstilistik, pragmatische Stilistik.

Moderne Stilistik des 20. Jahrhunderts – Anfang des 21. Jahrhunderts: Analyse- und Deskriptionsmethoden und strukturalistische Stilanalyse.

Aufgabe 4. Vergleichen Sie verschiedene Definitionen des Begriffs „Stil“. Unterstreichen Sie 3-5 Schlüsselwörter in jeder Definition. Welche Begriffe kommen in den meisten Definitionen vor? Wählen Sie eine Definition, die Ihrer Meinung nach am klarsten ist.

(1) Stil ist ... die Verwendungsweise der Sprache im Sprech- und Schreibakt - ein System von Gesetzmäßigkeiten der Ausdrucksgestaltung.

[Riesel 1963:10]

(2) Stil ist ein historisch veränderliches, durch gesellschaftliche Determinanten bedingtes Verwendungssystem der Sprache, objektiv verwirklicht durch eine qualitativ und quantitativ geregelte Gesamtheit sprachlicher Mittel - mit anderen Worten: realisiert aufgrund kodifizierter Normen für die einzelnen Kommunikationsbereiche.

[Riesel, Schendels 1975:16]

(3) Stil ist die auf charakteristische Weise strukturierte Gesamtheit der in einem Text gegebenen sprachlichen Erscheinungen, die als Ausdrucksvarianten innerhalb einer Reihe synonymischer Möglichkeiten von einem Sprecher/Schreiber zur Realisierung einer kommunikativen Funktion in einem bestimmten Tätigkeitsbereich ausgewählt worden sind

[Fleischer, Michel 1975: 41]

Aufgabe 5. Erklären Sie, in welcher Bedeutungsvariante das Wort „Stil“ in folgenden Beispielen angewendet wurde:

- a) Im gestrigen Konzert wurde Beethovens Sonate völlig im romantischen Stil wiedergegeben;
- b) Am Portal dieser Kirche kann man den Übergang vom spätgotischen zum Renaissancestil feststellen;
- c) Dieser Mensch hat überhaupt keinen Stil;
- d) Der Direktor führt ein Leben in großem Stil;
- e) Das Weihnachten in Russland wird nach dem Gregorianischen Kalender alten Stils gefeiert;
- f) Der Marathonläufer legte auch die letzten Runden noch in einem bemerkenswert flüssigen Stil zurück;
- g) Der Internatsleiter versucht die Heimkinder völlig im Stile Makarenkos zu erziehen;
- h) Thomas Mann gebraucht einen komplizierten und verschachtelten Stil;
- i) Weil Max einen gewandten Stil schreibt, wurde er zum Redakteur der Studentenzeitung gewählt.

Aufgabe 6. Informieren Sie sich über die Ansicht auf den Stil als Produkt und als Prozess menschlichen Handelns. Für welche Sphären sprachlichen Handelns wäre diese Unterscheidung noch wichtig?

Stil als Produkt sozialen Handelns ist eine Konfiguration aus sprachlichen und anderen semiotischen Elementen, die zu einer Gestalt zusammengesetzt werden. Stil als Prozess (bzw. Stilbildung) ist die Auswahl und Kombination dieser Ressourcen unter spezifischen Rahmenbedingungen. Die zweite Auffassung lässt sich sehr gut auf Hip-Hop-Diskurs anwenden, wenn man den Style als Werkzeug zur Identitätsbildung begreift [Androutsopoulos 2003:275].

Aufgabe 7. Unter welchen Bedingungen können wir von einem „stillosen“ Text sprechen? Welche Verhaltensweisen von Menschen kann man als „stillos“ bezeichnen?

Aufgabe 8. Vergleichen Sie verschiedene Definitionen des Begriffs „Stilzug“. Versuchen sie eine zusammenfassende Definition des Stilzugs zu geben, indem Sie die Ihrer Meinung nach wichtigsten Besonderheiten dieses Phänomens berücksichtigen.

a) Mit diesem Terminus bezeichnen wir innere qualitative Wesensmerkmale eines Funktionalstils/Substils oder einer beliebigen Textsorte, die zwangsläufig aus der gesellschaftlichen Spezifik eines konkreten Schreib- und Sprechaktes entspringen und ebenso zwangsläufig ein bestimmtes Mikrosystem von sprachlichen Mitteln aller Ebenen zu ihrer Realisierung nach sich ziehen [Riesel, Schendels 1975: 24].

b) Stilzüge sind die auf Häufigkeit, Verteilung und Verbindung der Stilelemente beruhenden charakteristischen Besonderheiten eines Textes [Fleischer, Michel 1975: 62-64].

c) Stilzug: Wirkungscharakter von Kombinationen der Stilmittel innerhalb eines Textes, oft bedingt durch das Zusammenwirken von Darstellungsstil und Sprachstil (z.B. Humor, Ironie) [Sowinski 1991: 336].

Aufgabe 9. Stellen Sie eine Liste der Stilzüge zusammen. Wer hat mehr Begriffe auf der Liste?

Aufgabe 10. Bereiten Sie einen beliebigen Text / Textauszug vor (literarischen, Werbetext, Presstext o.a.), in dem nach Ihrer Meinung ein oder mehrere Stilzüge sehr deutlich sind. Präsentieren Sie Ihren Text und lassen Sie sie die Stilzüge im Text bestimmen.

Fragen zur Selbstkontrolle

1. Was für die Disziplin ist Stilistik?
2. Begründen Sie die Meinung, dass die Rhetorik als Vorgängerin der Stilistik dient.
3. Erklären Sie die Entstehung des Wortes „Stil“ und seine Bedeutung in der Gegenwartssprache.
4. Erklären Sie solche Begriffe, wie: Sprache, Rede, Stil.
5. Welche Besonderheiten hat: Stil aus der soziologischen Sicht, Stil des Senders und des Empfängers, Stil der Sprache und Stil der Rede?

АНАЛІЗ ВІДВІДАНОГО ЗАНЯТТЯ

Загальні критерії оцінки відкритого заняття

Той, хто відвідує заняття, повинен аналізувати його за такими критеріями:

- Відповідність матеріалу навчальній програмі, повнота виконання навчальної програми.

- Проведення мотивації навчальної діяльності: доведення до здобувачів теми заняття, плану, доказ необхідності знань з теми для майбутньої практичної діяльності тощо.

- Реалізація цілей заняття (навчальних, розвиваючих, виховних) та дидактичної мети. Дидактичною метою може бути: обмін досвідом роботи, демонстрація методики проведення лекцій чи інших видів занять, використання сучасних технологій та активних методів навчання, способів досягнення навчальних та виховних цілей заняття, а також реалізації структурних елементів лекції згідно з планом її проведення, контроль за якістю навчальних занять та надання методичної допомоги молодим викладачам, визначення рейтингу викладача, кафедри, факультету та університету тощо. Дидактична мета зазначається в плані відкритого заняття.

- Рівень викладання дисципліни викладачем:

Зміст лекції – науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки, наявність проблемних питань, вірне їх трактування. Висвітлення історії питання, різних концепцій, зв'язок з практикою.

Зв'язок з попереднім і наступним матеріалом, внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки.

Обізнаність у наукових доробках, підходах різних шкіл, науковців у трактуванні певних проблем. Вільність володіння матеріалом. Втілення принципу зв'язку теорії з практикою.

Специфіка викладання лекції – чітка структура лекції. Дотримання плану лекції. Доступність та послідовність викладання матеріалу, роз'яснення нових термінів та понять. Доказовість та аргументованість. Виділення головної думки та висновків.

Використання методів індукції (приклади, факти, які підводять до наукових висновків), дедукції (роз'яснення загальних положень з наступним показом можливості їх використання на прикладах), евристичного методу (розділення проблеми на частини і здійснення здобувачами окремих кроків по вирішенню підпроблеми), методу проблемного викладення (лектор формулює проблему і показує шляхи її вирішення, здобувачі спостерігають за логікою вирішення).

Використання лектором наочних посібників, технічних засобів навчання, інтерактивних технологій навчання, опорних матеріалів (таблиці, алгоритми, конспекти з опорними сигналами, схеми тощо).

Під час відвідування практичного заняття з німецької мови слід назвати послідовність етапів заняття та коротко їх охарактеризувати; встановити відповідність прийомів навчання основним цілям заняття; оцінити раціональність співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ; назвати допоміжні засоби навчання, що використовувались, оцінити їх доцільність та ефективність; визначити розвиваючу, освітню, виховну, цінність мовленнєвого матеріалу заняття і вправ, їх відповідність рівню підготовки здобувачів, а також окреслити прийоми стимулювання мовленнєвої та розумової активності здобувачів.

- **Методичний рівень викладача.** Дотримання структурних елементів заняття. Педагогічна доцільність вибору методів навчання, використання прийомів, що забезпечують активізацію групи та окремої особистості, розвиток мислення слухачів, їх інтерес до предмету. Здійснення диференційованого підходу до групи, до окремих категорій слухачів. Вміння володіти аудиторією. Шляхи виходу із проблемних ситуацій. Системність, послідовність, доступність та завершеність розгляду поставлених питань, переконливість і ефективність наведених фактів, прикладів, їх теоретичне узагальнення та висновки. Вміння ефективно застосовувати дидактичні матеріали, наочність, технічні засоби навчання. Повнота, глибина, міцність знань слухачів по темі. Ступінь підготовленості слухачів до заняття. Правильність висновків і об'єктивність в оцінці знань. Надання можливості здобувачам

конспектувати лекцію (повільний темп – при необхідності, повтор, пауза). Активізація мислення шляхом висування проблемних питань та вирішення суперечок в ході лекції.

- Педагогічна майстерність викладача. Знання предмету, емоційність, голос, дикція. Ораторське мистецтво, культура мови, зовнішній вигляд, вміння встановити контакт. Техніка мовлення: постановка голосу, дикція, інтонація, паузи, темп і ритміка тощо. Комунікативні здібності, вміння встановлювати контакт з аудиторією і підтримувати її увагу протягом всього заняття. Творчі здібності викладача, вміння відійти від стандартних підходів та шаблонів.

- Дотримання викладачем принципів навчання: *принципу свідомості й активності здобувачів* (оголошення теми, плану, роз'яснення мети, завдань та значення теми лекції для вирішення суспільних і галузевих проблем тощо); *принципу активізації пізнавальної діяльності здобувачів* (мотивація навчальної діяльності, зв'язок із майбутньою практичною діяльністю, повторення і закріплення знань, використання сучасних технічних засобів навчання, комп'ютерних технологій, місцевого матеріалу, статистичних даних, матеріалів періодичних видань тощо); *принципу науковості* (використання досягнень науки і техніки в галузі, розкриття причин і наслідків із проблем даної теми, проникнення в суть явищ і подій, ознайомлення з історією розвитку науки, зв'язок даної науки з іншими науками, використання нормативних актів галузі тощо); *принципу систематичності й послідовності* (опора на пройдений матеріал під час вивчення нового матеріалу, простежування внутрішньо-предметних і міжпредметних зв'язків згідно з робочою навчальною програмою, фіксування уваги здобувачів на основних питаннях тощо); *принципу наочності* (використання вербальної та невербальної наочності); *принципу емоційності навчання* (ерудиція лектора, поведінка, культура мови, дикція, зовнішній вигляд тощо).

Схема аналізу відвіданого заняття здобувача-практиканта

Прізвище та ініціали того, хто відвідує _____

Прізвище та ініціали того, кого відвідують _____

Дисципліна _____

Вид заняття _____

Дата _____

Факультет іноземної філології _____

Курс _____ Група _____

1. Науковість (обґрунтований відбір фактичного матеріалу, точність наукової термінології, виклад відповідно до сучасного рівня науки і передової практики, включення елементів наукових досліджень, історії, дискусійних питань створення проблемних ситуацій, методологічна спрямованість, виконання навчально-виховних завдань).

2. Забезпечення дидактичних вимог. (відповідність теми і змісту програмним вимогам, мета її досягнення, раціональна побудова заняття, наявність вступної та заключної частини, продуктивне використання часу, наочність, використання ТЗН, зв'язок з практикою, послідовність, систематичність, доступність, міжпредметні зв'язки, використання сучасних методів навчання, професійна спрямованість, активізація пізнавальної діяльності здобувачів, поєднання раціонального та емоціонального в навчанні).

3. Педагогічна майстерність здобувача-практиканта (вільне володіння матеріалом, культура мовлення, якість, чіткість, образність, динаміка тощо; взаємозв'язок викладача з здобувачами, контакт з аудиторією, забезпечення дисципліни, захопленість, емоційність, створення атмосфери вимогливості та доброзичливості, дотримання професійної етики, позитивний вплив особистим прикладом тощо).

4. Дотримання здобувачем-практикантом основних принципів навчання (*дидактичних*: наочності, міцності, свідомості; науковості, активності, виховного навчання, системності й послідовності, врахування індивідуальних особливостей здобувачів, доступності й посиленості, міжпредметної координації, міжкультурної взаємодії; *методичних*: комунікативності, комунікативно спрямованого формування мовленнєвих навичок, інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови, взаємопов'язаного навчання мови і культури, врахування рідної мови і культури, домінуючої ролі вправ, автентичності навчальних матеріалів тощо)

4. Висновки та пропозиції (рівень заняття високий, достатній, недостатній тощо та обґрунтувати свою думку).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Тези (від лат. thesis – положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці. Обсяг тез може бути в межах 2–4 сторінок друкованого тексту.

Послідовність викладу змісту така: окреслення проблеми та її актуальність; логіка або методика проведення дослідження; виклад та аналіз результатів дослідження; узагальнення результатів та можливість їх використання.

Окреслення проблеми та її актуальність – має бути відображена приблизно у 3-4-х чітко побудованих фразах, що передбачає: формулювання проблеми, її актуальність та мета даної роботи.

Логіка або методика проведення дослідження – короткий виклад методологічних засад теоретичного або основних моментів методики проведення експериментального дослідження. При розв'язанні проблем теоретичного дослідження вказують на розробку

нових теоретичних положень, здатних забезпечити адекватність емпіричного дослідження об'єкта пізнання. На основі цього обґрунтовується нове бачення щодо досліджуваного аспекта певної проблеми. При виконанні емпіричного дослідження зазначається методика його проведення, вказується на те, що запозичене, адаптоване, а що вперше розроблене.

Виклад та аналіз результатів дослідження – наводяться найважливіші та оригінальні результати. При висвітленні результатів теоретичного дослідження повідомляється про розробку, наприклад, нової теоретичної моделі (системи, технології, концепції, принципу, закону). При аналізі експериментального дослідження наводять, як правило, цифрові або емпіричні дані, а також висвітлюються умови, що забезпечують відтворюваність отриманих результатів.

Узагальнення результатів та можливість їхнього використання – проводиться за такою загальною схемою:

- співставлення результатів, отриманих автором, з іншими подібними дослідженнями;
- визначення адекватності результатів дослідження відповідним теоретичним уявленням у даній галузі наукового знання;
- оцінка значущості результатів для теорії або визначення їхньої ролі й місця у практичній діяльності;
- пропозиції щодо напрямків подальшого дослідження.

Отже, алгоритм тези можна подати так: теза – обґрунтування – доказ – аргумент – результат – перспектива. Тези доповіді, будь-якої наукової публікації оформляють згідно до вимог, які подаються у інформаційному листі конференції або у вимогах до публікації.

Особливу увагу слід звернути на оформлення списку літературних джерел.

**Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015
«Інформація та документація. Бібліографічне посилання.
Загальні положення та правила складання» з урахуванням
правок (код УКНД 01.140.40)**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. або Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. або Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Багатотомне	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть :

видання	у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.
Автор і перекладач	Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Тези доповідей	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.
Статті з періодичних видань	Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i> . 2013. Вип. 148. С. 31–34.
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017)
Законодавчі документи	Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).

Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).
Дисертації та автореферати дисертацій	
Дисертації	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.
Автореферати дисертацій	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	
Інструкції	Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i> . 2015. № 51. С. 21–42.
Накази	Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i> . 2017. № 7. С. 106–107
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : [підруч. для здобувачів, аспірантів та мол. викладачів вищ. навч. закл.]. К. : Либідь, 1998. 558 с.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.

3. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі : Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014. 200 с.

4. Комплекси навчально-методичного забезпечення дисциплін кафедри німецької мови.

5. Концепція розвитку педагогічної освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 1 липня 2018 р. № 776 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

6. Крецька Ю.А. Методичні рекомендації щодо організації процесу адаптації майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності засобами діяльності профілюючих кафедр. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. 76 с.

7. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / укл. С.Ю. Ніколаєва, С.В. Гапонова та ін. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.

8. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. / О.В. Малихіна, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г.Ш. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.

9. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для здобувачів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

10. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О.Б. Бігич,

Н.Ф.Бориско, Г.Е. Борецька та ін. / За ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 334 с.

11. Педагогічна практика : програма і методичні поради для здобувачів факультету іноземної філології : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Т.П. Білоусової. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2016. 160 с. (Укладачі: Білоусова Т.П., Бондарчук Т.В., Вонсович В.П., Главацька О.І., Наїста О.П., Савицька О.В., Шулик П.Л.).

12. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя німецької мови (видання 3-є, перероблене) / Укл. Т.В. Бондарчук. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2016. 96 с.

13. Педагогічна практика. Методичні рекомендації для виконання завдань з англійської мови. Навч.-метод. посібник / укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2019. 60 с.

14. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 30 травня 2018 р., протокол № 5. Введено в дію наказом ректора від 30.08.2018 р. № 62-ОД.

15. Помегун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2004 192 с.

16. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

17. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навчальний посібник. К.: Фірма «ІНКОС», 2006. 248 с.

18. Шмирко О. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови засобами професійного спрямування навчальних занять з фаху. Кам'янець-Подільський : «Каліграф», 2015. 44 с.

19. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen. Kiew: Nationale linguistische Universität. 266 S.

20. Schmyrko O. Materialien für die Berufspraxis. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Каліграф», 2017. 82 с.

**Тетяна Калинюк
Тетяна Боднарчук**

**Педагогічна практика
у системі підготовки
вчителя німецької мови
(другий (магістерський)
рівень вищої освіти)**

Підписано до друку 15.02.2021 р.
Формат 60x84/16. Гарнітура Myriad Pro.
Умов. друк. арк. 11,76. Друк офсетний. Папір офсетний.
Зам. №264. Наклад 50 прим.

Віддруковано в ФОП Гордукова І. Є.
згідно виписки з ЄДРПОУ від 10.06.2015 р.
м. Кам'янець-Подільський, вул. Привокзальна, 20
тел. 038 494 22 50 drukruta@ukr.net